

Γραμματική

για τη Γ΄ & Δ΄ τάξη

του Δημοτικού

των

Σωτήρη Τερζίδα

&

Θεόδωρο Λιούλιο

Περιεχόμενα

Φθόγγοι	4
Γράμματα	5
Δίψηφα Φωνήεντα	6
Δίψηφα Σύμφωνα	7
Λέξεις	8
Συλλαβές	9
Προτάσεις	11
Έκθλιψη και Αφαίρεση	13
Διατήρηση του (v)	14
Συλλαβισμός	15
Ο τόνος	19
Τα μέρη του Λόγου: κλιτά και άκλιτα μέρη	22
Οικογένειες λέξεων	24
Σύνθετες λέξεις	26
Αντίθετες λέξεις	27
Συνώνυμες και Αντίθετες λέξεις	29
Αριθμοί και πτώσεις	30
Οριστικό και Αόριστο άρθρο	31
Το αόριστο άρθρο ένας, μία, ένα	31
Το οριστικό άρθρο ο, η, το	32
Ουσιαστικά	33
Κλίση των ουσιαστικών	36
Αρσενικά ουσιαστικά	36
Θηλυκά ουσιαστικά	45
Ουδέτερα ουσιαστικά	51
Ισοσύλλαβα και Ανισοσύλλαβα ουσιαστικά	57

Υποκοριστικά	59
Μεγεθυντικά	61
Τα επίθετα	62
Αντωνυμίες	72
Προσωπικές αντωνυμίες	72
Κτητικές αντωνυμίες	73
Δεικτικές αντωνυμίες	74
Ερωτηματικές αντωνυμίες	75
Αριθμητικά επίθετα	76
Απόλυτα αριθμητικά	76
Τακτικά αριθμητικά	77
Πολλαπλασιαστικά αριθμητικά	78
Αναλογικά αριθμητικά	78
Μετοχές	79
Ρήματα	83
Χρόνοι των ρημάτων	87
Παροντικοί χρόνοι: Ενεστώτας και παρακείμενος	87
Παρελθοντικοί χρόνοι: Παρατατικός	89
Αόριστος	91
Υπερσυντέλικος	94
Μελλοντικοί χρόνοι	97

Γεια σας, παιδιά!

Με λένε Γραμματικούλα γιατί όπως καταλάβατε αγαπάω πολύ τη γραμματική. Εδώ θα συζητήσουμε, γιατί άλλο, για τη γραμματική.

Φθόγγοι

Κάθε συλλαβή αποτελείται από μικρές φωνούλες που τις ονομάζουμε **φθόγγους**. Η ελληνική γλώσσα έχει **25** φθόγγους: **α, ε, ι, ο, ου, β, γ, δ, ζ, θ, κ, λ, μ, ν, π, ρ, σ, τ, φ, χ, μπ, ντ, γκ, τσ, τζ.**

- Τους **φθόγγους** τους παριστάνουμε με γραπτά σημάδια, τα **γράμματα**.

Μικρά	Κεφαλαία	Ονομασία	Μικρά	Κεφαλαία	Ονομασία
α	Α	άλφα	ν	Ν	νι
β	Β	βήτα	ξ	Ξ	ξι
γ	Γ	γάμα	ο	Ο	όμικρον
δ	Δ	δέλτα	π	Π	πι
ε	Ε	έψιλον	ρ	Ρ	ρο
ζ	Ζ	ζήτα	σ	Σ	σίγμα
η	Η	ήτα	τ	Τ	ταυ
θ	Θ	θήτα	υ	Υ	ύψιλον
ι	Ι	γιώτα	φ	Φ	φι
κ	Κ	κάπα	χ	Χ	χι
λ	Λ	λάμδα	ψ	Ψ	ψι
μ	Μ	μι	ω	Ω	ωμέγα

Γράμματα

Τα γράμματα τα χωρίζουμε :

- στα **φωνήεντα**, γιατί έχουν φωνούλα,
- και στα **σύμφωνα**

α	ν
β	ξ
γ	ο
δ	π
ε	ρ
ζ	σ
η	τ
θ	υ
ι	φ
κ	χ
λ	ψ
μ	ω

Τα **φωνήεντα** είναι 7: α, ε, η, ι, ο, υ, ω

και τα **σύμφωνα** είναι 17: β, γ, δ, ζ, θ, κ, λ, μ, ν, ξ, π, ρ, σ, τ, φ, χ, ψ .

- Στο παρακάτω ανέκδοτο χρωματίστε με **κόκκινο** τα φωνήεντα και με **πράσινο** τα σύμφωνα.

Πατέρας: Λοιπόν, πες μου, Τάκη, έμαθες να διαβάζεις στο σχολείο;

Τάκης: Όχι ακόμη.

Πατέρας: Τουλάχιστον να γράφεις;

Τάκης: Ούτε.

Γιάννης: Μα τότε τι κάνεις στο σχολείο;

Τάκης: Περιμένω το διάλειμμα.

Δίψηφα Φωνήεντα

Δύο φωνήεντα που διαβάζονται μαζί και ακούγονται σαν να είναι ένα τα λέμε **δίψηφα**. Τα δίψηφα φωνήεντα είναι:
αι = ε, οι = ι, ει = ι, ου = ου.

- Μπορείτε να βρείτε και να χρωματίσετε τα δίψηφα φωνήεντα στις παρακάτω προτάσεις;

Όλοι οι κάτοικοι του χωριού ύψωσαν τη σημαία.

Η οικογένειά μου πάντοτε ονειρευόταν μια ωραία μονοκατοικία.

- Συμπληρώστε τα δίψηφα φωνήεντα και τους τόνους που λείπουν.

άδ__ος,	αν__γω	αρρωστ__νω	Αυγ__στος
γ__τονιά	δ__χνω	κλ__στός	κ__μπί
μ__άζω	όπ__ος	π__νώ	τ__χος
χ__ρετώ	ανεβ__νω	σκ__πίζω	τελ__ώνω
ψυγ__ο	π__ζω	διάλ__μμα	κ__τάζω

Δίψηφα Σύμφωνα

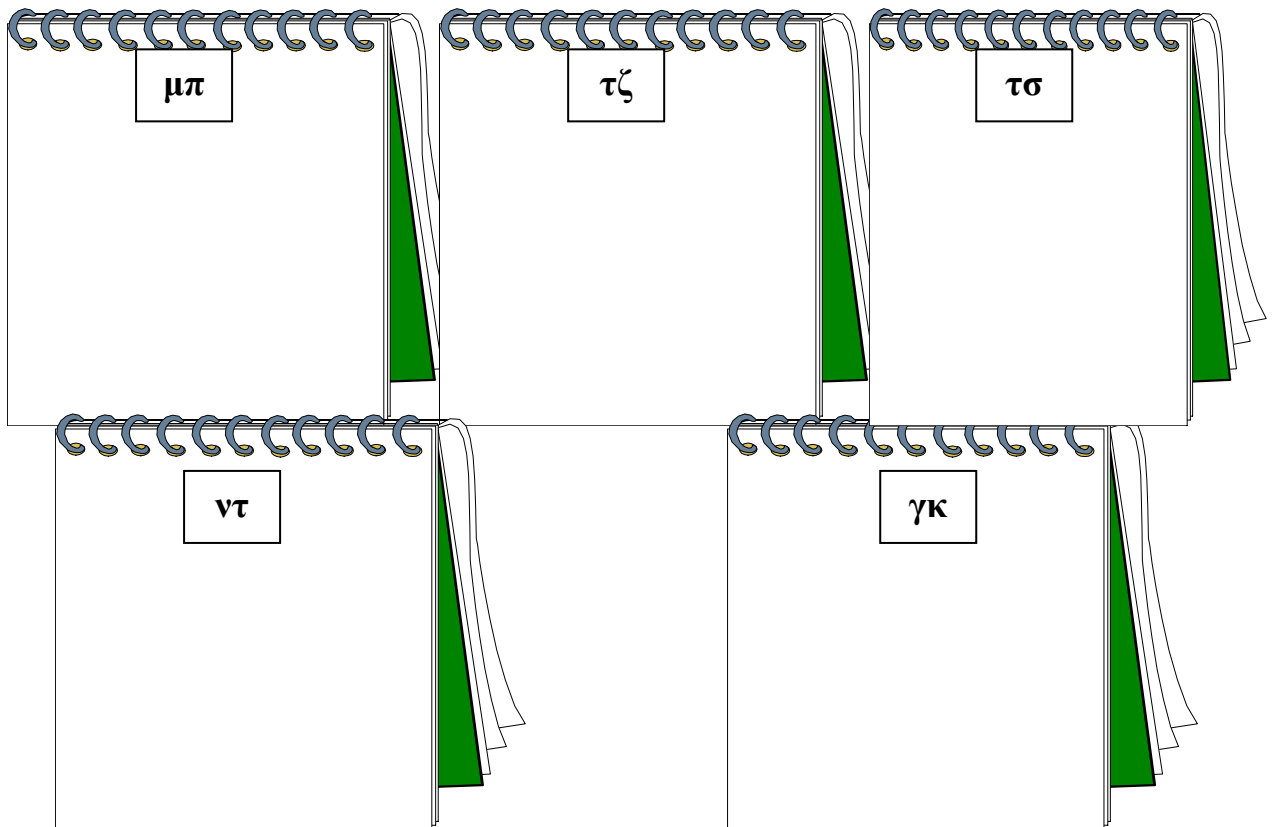
Παιδιά, εκτός από τα δίψηφα φωνήεντα υπάρχουν και τα **δίψηφα σύμφωνα**. Είναι δύο σύμφωνα που όταν τα διαβάζουμε, ακούγονται σαν να είναι ένα.

- Τα δίψηφα σύμφωνα είναι:

μπ, ντ, γκ, τσ, τζ

- Θέλετε να βάλετε στο σωστό σημειωματάριο τις παρακάτω λέξεις;

γκαρίζω, μαντίλι, λόξυγκας, κολύμπι, κουμπί, μαγκούρα, καφετζής, κοντός, γκάιντα, απαντώ, λάμπα, κορίτσι, τζάμι, μπαίνω, δαντέλα.

Λέξεις

Όλες οι προτάσεις αποτελούνται από μικρότερα κομμάτια που λέγονται λέξεις.
Κάθε λέξη γράφεται ξεχωριστά.

- Μπορείτε να γράψετε από πόσες λέξεις αποτελούνται οι παρακάτω προτάσεις;

Η Μαρίνα ήρθε με καινούρια τσάντα.

Ο Νίκος διαβάζει όμορφα.

Ο Γιώργος σηκώθηκε στον πίνακα.

- Θέλετε να ξεχωρίσετε τις λέξεις στις παρακάτω προτάσεις;

Σήμερα επισκεφθήκαμε το ζωολογικό κήπο.

.....

Όλα τα παιδιά μαζευτήκαμε στην αυλή του σχολείου.

.....

Ο ουρανός ήταν συννεφιασμένος και σελίγο ξέσπασε μια δυνατή καταιγίδα

.....

.....

Συλλαβές

Τις λέξεις μπορούμε να τις χωρίσουμε σε μικρότερα κομμάτια, τις **συλλαβές**.

π.χ. νερό νε - ρό

παράθυρο πα - ρά - θυ - ρο

- Θα χαιρόμουν πολύ αν με βοηθούσατε να χωρίσουμε τις παρακάτω λέξεις σε συλλαβές.

μύτη

χάρακας

παρακάτω

παραθυράκι

καλημέρα

- Οι λέξεις που έχουν μια συλλαβή λέγονται **μονοσύλλαβες**:

φως, ποιος.

- Οι λέξεις που έχουν δύο συλλαβές λέγονται **δισύλλαβες**:

νε - ρό, χώ - ρα

- Οι λέξεις που έχουν τρεις συλλαβές λέγονται **τρिसύλλαβες**:

μη - τέ - ρα, πα - τέ - ρας

- Οι λέξεις που έχουν τέσσερις συλλαβές λέγονται **τετρασύλλαβες**:

πα - ρά - θυ - ρο

- Οι λέξεις που έχουν περισσότερες από τέσσερις συλλαβές λέγονται **πολυσύλλαβες**:

αυ - το - κι - νη - τό - δρο - μος

- Θέλετε να ταξινομήσετε τις παρακάτω λέξεις ανάλογα με τον αριθμό των συλλαβών;

Ξεκινήσαμε να πάμε να παίξουμε μπάλα. Φτάσαμε στο οικόπεδο. Αφού πρώτα τσακωθήκαμε, καταφέραμε να χωριστούμε σε δύο ομάδες. Τότε ανακαλύψαμε ότι ξεχάσαμε να φέρουμε την μπάλα.

Μονοσύλλαβες	
Δισύλλαβες	
Τρισύλλαβες	
Τετρασύλλαβες	
Πολυσύλλαβες	

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Γραμματικούλα, τι λέμε **πρόταση**;

Μια μικρή κουβεντούλα που καταλαβαίνουμε τι λέει.
π.χ. Χθες πήγα για μπάνιο στη θάλασσα.

- Θέλετε να βάλετε τις λέξεις στη σειρά και να φτιάξετε τις προτάσεις;

διάβασμα, όταν, βαριέμαι, έχω

το, στην, αρέσει, παιχνίδι, πολύ, αυλή, μου

Προσπαθήστε να θυμάστε ότι:

- ξεκινούμε πάντοτε με κεφαλαίο γράμμα
- και τελειώνουμε με τελεία, με ερωτηματικό ή με θαυμαστικό.

Χμ., οι παρακάτω προτάσεις μπλέχτηκαν.
Μπορείτε να τις ξεμπλέξετε;

Το πουλί γαβγίζει.

.....

Το λιοντάρι τιτιβίζει.

.....

Η γάτα βελάζει.

.....

Το πρόβατο βρυχάται.

.....

Ο σκύλος χλιμιντρίζει.

.....

Το άλογο νιαουρίζει.

.....

Από τη βιασύνη μου ξέχασα να ξεκινήσω
με κεφαλαίο γράμμα και να βάλω τελείες.
Μπορείτε να με διορθώσετε;

ήρθε το φθινόπωρο τα σχολεία άνοιξαν και κάθε κατεργάρης στον πάγκο
του οι σχολικές αυλές ζωντάνεψαν και πάλι οι παλιοί φίλοι
ξαναβρίσκονται

.....
.....
.....
.....

Έκθλιψη και Αφαίρεση

Όπως μιλάμε, κάποιες φορές, κόβουμε γράμματα από τις λέξεις για να ακούγονται καλύτερα. Στη θέση του γράμματος ή της συλλαβής που λείπει βάζουμε ένα σημάδακι που το λέμε **απόστροφο (')**.

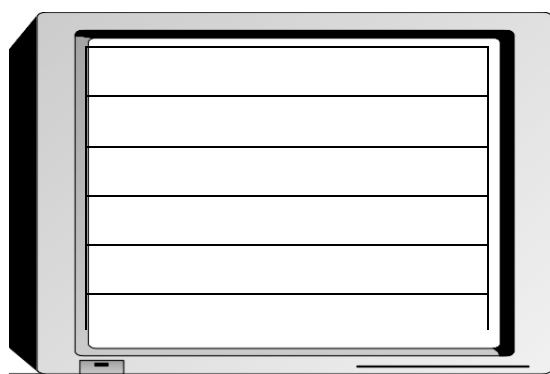
Τώρα κατάλαβα! Γι' αυτό λέμε και γράφουμε:

- από το βουνό = απ' το βουνό
- τα άλογα = τ' άλογα
- να έχω = να 'χω
- μου είπε = μου 'πε

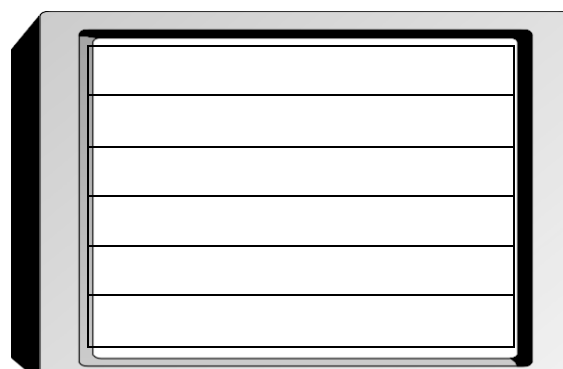

- Αχ, οι υπολογιστές δυσκολεύονται με τον απόστροφο. Μπορείτε να με βοηθήσετε;

το όνειρο, μου αρέσει, να έχω, σου έδωσα, με έσπρωξε, του ουρανού,
θα ήθελα, που έχει, πού είναι, από όλα, με άφησαν, να ακούς

από το βουνό = απ' το βουνό
τα άλογα = τ' άλογα

να **έ**χω = να 'χω
μου **εί**πε = μου 'πε

Διατήρηση του (v)

Δε μου λες,
Γραμματικούλα, γιατί
ενώ λέμε **τον**
άνθρωπο, λέμε **το**
μήνα; Πότε βάζουμε
το (v) και πότε δεν το
βάζουμε;

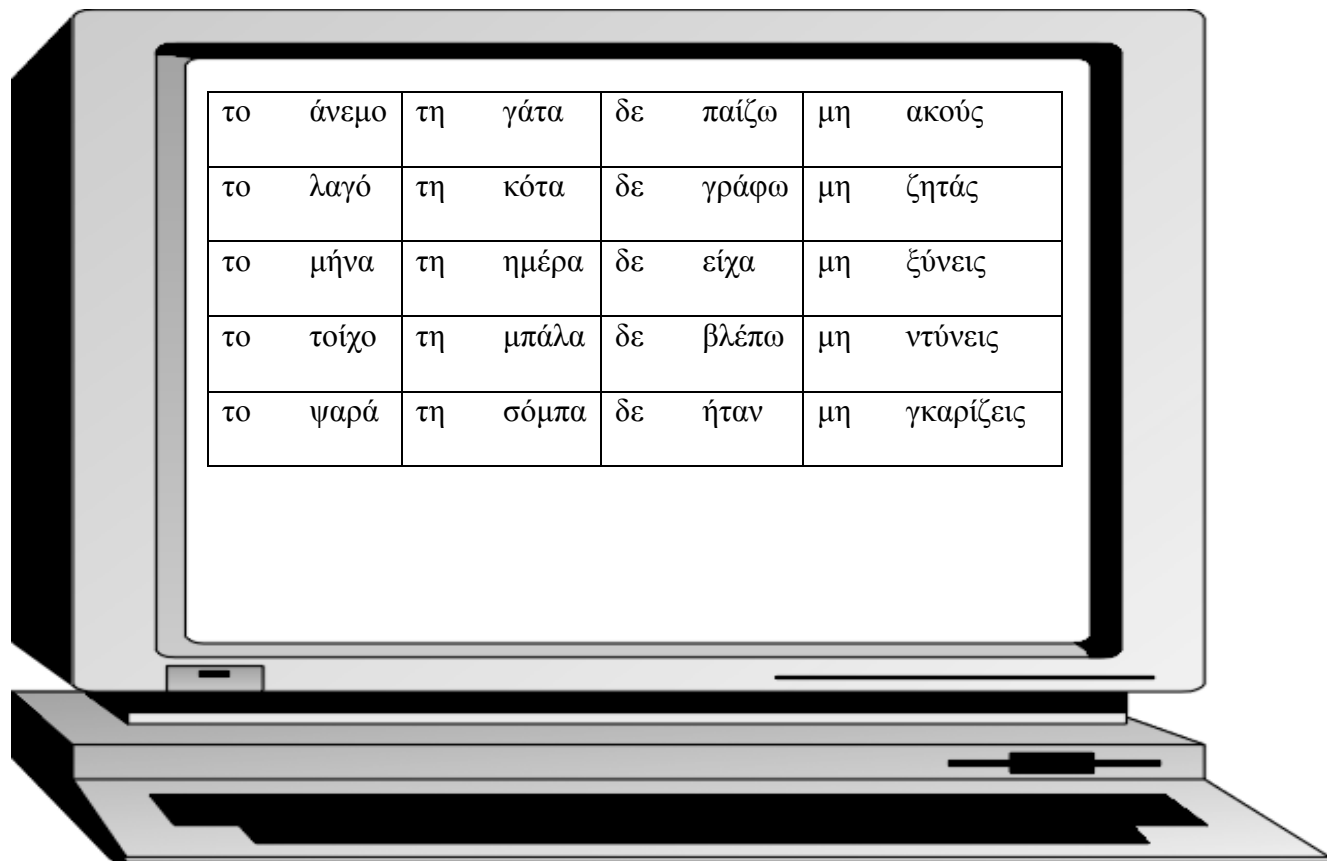
Α! Είναι πολύ εύκολο. Οι λέξεις **τον**,
την, **δεν**, **μη** γράφονται με (v) όταν η
επόμενη λέξη αρχίζει με:

- φωνήεν (α, ε, η, ι, ο, υ, ω)
- από τα σύμφωνα κ, π, τ, ξ, ψ
- από τα δίψηφα σύμφωνα
μπ, ντ, γκ, τσ, τζ

Με τα υπόλοιπα σύμφωνα χάνεται
το (v).

- Ο υπολογιστής χρειάζεται τη βοήθειά σας. Συμπληρώστε το (v) όπου είναι απαραίτητο.

Συλλαβισμός

Γεια σας, παιδιά!
Σήμερα έφερα τον
αδερφό μου τον
Κίμωνα για να σας
μιλήσει για το
συλλαβισμό, δηλαδή
πώς χωρίζουμε τις
λέξεις σε συλλαβές.

Για να θυμηθώ...

- Ένα φωνήεν είναι από μόνο του μια **συλλαβή**. Τα σύμφωνα χρειάζονται οπωσδήποτε φωνήεν.
π.χ. α – έ – ρας, α – γό - ρι
- Ένα σύμφωνο ανάμεσα σε δύο φωνηέντα συλλαβίζεται με το δεύτερο φωνήεν,
π.χ. πα – ρά – θυ - ρο

- Προσπαθήστε να συλλαβίσετε τις παρακάτω λέξεις.

γαλανός
αετός
άνεμος
κατοικία
Ιαπωνία
λεμόνι

- Δύο σύμφωνα ανάμεσα σε δύο φωνήεντα συλλαβίζονται με το δεύτερο φωνήεν όταν αρχίζει απ' αυτά ελληνική λέξη.

π.χ. βι-βλί-ο (γιατί αρχίζει ελληνική λέξη π.χ. βλέπω),

τε-τρά-δι-ο (γιατί αρχίζει ελληνική λέξη π.χ. τραπέζι)

- Αν δεν αρχίζει ελληνική λέξη τότε χωρίζονται. Το πρώτο σύμφωνο πηγαίνει με το πρώτο φωνήεν, και το δεύτερο σύμφωνο με το δεύτερο φωνήεν.

π.χ. πόρ - τα, δάφ - νη (χωρίζονται γιατί δεν αρχίζει ελληνική λέξη από ρτ ή φν)

- Συλλαβίστε τις παρακάτω λέξεις. Ξέρω ότι μπορεί να δυσκολευτείτε λίγο. Αλλά αν προσπαθήσετε θα τα καταφέρετε.

Λέξη	Συλλαβισμός	Ελληνική λέξη
ασπίδα	α – σπí - δα	σπίτι
ξαφνικά	ξαφ – νι - κά	
ατμός		
στάχτη		
περπατώ		
κάμπια		
φαντασία		
άγκυρα		
καπνός		
παρένθεση		
ψάλτης		
άλμα		

Παιδιά, προσοχή!!!

Δύο όμοια σύμφωνα πάντοτε χωρίζονται γιατί δεν υπάρχει ελληνική λέξη που να ξεκινάει από δύο όμοια σύμφωνα. π.χ. κόκ-κι-νος, θά-λασ-σα

Παιδιά, έμαθα πως τα πήγατε καταπληκτικά.

Για να δούμε, όμως, τι γίνεται όταν έχουμε τρία σύμφωνα μαζί;

- Τρία ή περισσότερα σύμφωνα συλλαβίζονται με τον ίδιο τρόπο με τα δύο σύμφωνα. **Αν αρχίζει ελληνική λέξη από τα δύο πρώτα τότε πάνε όλα μαζί**

π.χ. ε-**χθ**ρός (χθες), ά-**στρο** (στρώνω)

- Αν δεν αρχίζει τότε **χωρίζονται**. Το πρώτο σύμφωνο πηγαίνει με το πρώτο φωνήεν και τα άλλα δύο σύμφωνα με το δεύτερο φωνήεν

π.χ. ά**ν** - **θρω** - πος

 ε**κ** - **δρο** - μή

- Μπορείτε να συλλαβίσετε τις παρακάτω λέξεις;

Λέξη	Συλλαβισμός	Ελληνική λέξη
πορθμός	πορ - θμός	
άνθρωπος		
αντρείος		
εκδρομή		
αμβροσία		
ασπρίζω		
ασφράγιστος		
εκκλησία		
σύννεφο		

Γραμματικούλα, θαυμάσια.

Τώρα θα πω τον τελευταίο κανόνα.

- τα **δίψηφα φωνήεντα** και τα **δίψηφα σύμφωνα**,
- οι **δίφθογοι**: **αη, αϊ, (άι), οη, οϊ (όι)**,
- και τα **ευ κι αυ**

ΔΕ ΧΩΡΙΖΟΝΤΑΙ

π.χ. **αί-μα, νε-ράι-δα, α-γκί-στρι, α-μπέ-λι,**

- Προσπαθήστε να συλλαβίσετε σωστά τις παρακάτω λέξεις

Δίψηφα φωνήεντα (αι, ει, οι, υι, ου)			
αίθουσα		κάτοικοι	
σχολείο		υιοθετώ	
Οι δίφθογοι (αη, αϊ, οη, οϊ)			
κελαηδώ		βοηθός	
αϊτός		ρόιδι	
Οι συνδυασμοί (αυ, ευ)			
αυγό		ευλογία	
αυτί		ευτυχία	
Δίψηφα σύμφωνα (γκ, μπ, ντ, τσ, τζ)			
άγκυρα		τζιτζίκας	
καλαμπόκι		κότσυφας	
καντήλι		δέντρο	

Ο τόνος

Τότε γιατί βάζουμε
εμείς;

Κίμωνα, το 'ξερες πως οι αρχαίοι
Έλληνες δε χρησιμοποιούσαν
τόνους;

Όταν όλος ο τότε γνωστός κόσμος
μιλούσε ελληνικά, έπρεπε να μάθουν
να τονίζουν σωστά τις λέξεις.
Ευτυχώς **τώρα χρησιμοποιούμε
μόνο ένα σημαδάκι, τον τόνο.**

Για να δούμε, πότε βάζουμε και πότε δεν
βάζουμε τόνο;

- Δεν τονίζουμε τις μονοσύλλαβες λέξεις
- Τονίζουμε πάντοτε τις υπόλοιπες λέξεις.
- Τονίζουμε το πού και το πώς όταν ρωτάμε
- Τονίζουμε το πού και πού και το πώς και πώς
- Τονίζουμε πάντοτε το (ή)
όταν λέμε ή το ένα ή το άλλο

Παιδιά, θυμηθείτε τους παραπάνω κανόνες και τονίστε σωστά τις λέξεις.

Φασουλι το φασουλι γεμιζει το σακουλι. Εγω το λεω στο σκυλο μου και ο σκυλος στη ουρα του. Ο Φλεβαρης κι αν φλεβισει καλοκαιρι θα μυρισει. Απο Αυγουστο χειμωνα κι από Μαρτη καλοκαιρι. Πως και πως περιμενω τις χριστουγεννιατικες διακοπες. Που και που μας θυμάται.

• Παιδιά, ξέχασα να βάλω τους τόνους.
Μπορείτε να με βοηθήσετε να τους βάλουμε;

- Που είναι η μαμα; Πες μου εσύ που την είδες.
- Είναι στο φουρνο που βρισκεται στην πλατεια.
- Κι εγω τώρα πως θα παω στο σχολειο;
- Που και που πρεπει να πηγαίνεις μόνη σου. Πρεπει ομως να προσεχεις παρα πολύ όταν περνας τις διασταυρωσεις.
- Η προσοχη μου θα είναι μεγαλη. Η θα μαθω να πηγαινω μονη μου η θα με πηγαινει η μητερα μου σ' ολη μου τη ζωη στο σχολειο.
- Να προσεχεις. Καλο δρομο!

Γραμματικούλα, ξέρεις ότι
την τελευταία συλλαβή
κάθε λέξης τη λέμε
λήγουσα, την προτελευταία
παραλήγουσα και την
προπροτελευταία
προπαραλήγουσα;

Σωστά, Κίμωνα.

Επιπλέον, όταν η λήγουσα
τονίζεται, λέμε τη λέξη οξύτονη,
όταν η παραλήγουσα τονίζεται τη
λέμε παροξύτονη κι όταν η
τονίζεται η προπαραλήγουσα τότε
τη λέμε προπαροξύτονη.

- Θέλετε να τονίσετε τις παρακάτω λέξεις και να τις χωρίσετε σε οξύτονες, παροξύτονες και προπαροξύτονες;

καιρος, ανθρωπος, κηπος, τοπιο, παραθυρο, φτερο, κατω, ανοιγω,
 επειδη, κρατω, λυπημενος, χαρουμενος, παιζοντας, ανοιχτος, δεχομαι

Οξύτονες	Παροξύτονες	Προπαροξύτονες

Τα μέρη του Λόγου

Κλιτά και άκλιτα μέρη

Όλες οι λέξεις της ελληνικής γλώσσας χωρίζονται σε δύο ομάδες. Σε αυτές που αλλάζουν μορφή, τα **κλιτά** μέρη του λόγου και σ' αυτές που δεν αλλάζουν μορφή τα **άκλιτα** μέρη του λόγου.

- Ξαναγράψτε το παρακάτω κείμενο στον πληθυντικό αριθμό (στα πολλά).

Για πολλή ώρα το άλογο έβοσκε. Ο γεωργός χαρούμενος έβλεπε το χώμα μαλακωμένο από την πρώτη βροχή. Το χώμα σαν να περιμένει το σπόρο. Πέρα μακριά φάνηκε το παιδί να γυρνά από το σχολείο.

.....

.....

.....

.....

.....

- Χρωματίστε με κόκκινο χρώμα τις λέξεις που άλλαξαν (τις κλιτές) και με πράσινο τις λέξεις που έμειναν ίδιες (άκλιτες)

- Σε κάθε κλιτή λέξη το τελευταίο μέρος που αλλάζει, το λέμε **κατάληξη**.
π.χ. δρόμ-ος, δουλεύ-ω
- Το μέρος που είναι στη αρχή κάθε λέξης και δεν αλλάζει, το λέμε **θέμα**.
π.χ. **δρόμ**-ος, **δουλεύ**-ω
- Το τελευταίο γράμμα του θέματος, το λέμε **χαρακτήρα** π.χ. δρόμ-ος, δουλεύ-ω

- Χωρίστε τις παρακάτω λέξεις στο θέμα και στην κατάληξη

Κλιτές λέξεις	Θέμα (+ χαρακτήρας)	Κατάληξη
ουραν - ός	ουραν	ός
ποτήρι		
κορυφή		
γαλανός		
ξύλινος		
τρέχω		
διαβάζω		
κοιμάμαι		
σκέφτομαι		

Οικογένειες λέξεων

Παιδιά, ξέρετε ότι και οι λέξεις έχουν οικογένεια; Πολλές λέξεις παράγονται (φτιάχνονται) από κάποια πρωταρχική λέξη, τη 'μάνα' λέξη π.χ. ζωγραφίζω \Rightarrow ζωγραφιά

- Η μηχανή αυτή θα σας βοηθήσει να φτιάξετε καινούριες λέξεις.

γυμνάζω		γυμναστήριο
δικάζω		
σπουδάζω		
δουλεύω		δουλειά
γιατρεύω		
παντρεύω		
ξυπνώ		ξυπνητήρι
ποτίζω		
σκαλίζω		

Τώρα μπορείτε να συνεχίσετε. Προσπαθήστε να φτιάξετε κι άλλες συγγενικές λέξεις από αυτές που βλέπετε στον πίνακα.

αμπέλι		αμπελώνας
άχυρο		
ξένος		
στρατός		
βιβλιοπώλης		βιβλιοπωλείο
ταχυδρόμος		
νοσοκόμος		
καφές		
καλός		καλοσύνη
δίκαιος		
αθώος		αθωότητα
απλός		
γενναίος		
οξύς		οξύτητα
ταχύς		

Σύνθετες λέξεις

Η λέξη που γίνεται από δύο άλλες λέγεται **σύνθετη**

π.χ. άγριο + λουλούδι = αγριολούλουδο
ανεβαίνω + κατεβαίνω = ανεβοκατεβαίνω

- Και τώρα η σειρά σας. Προσπαθήστε να ενώσετε τις παρακάτω λέξεις και να σχηματίσετε σύνθετες.

παιδί	+	τόπος		παιδότοπος
άσπρο	+	μαύρο		
σκουπίδι	+	τόπος		
πεζός	+	δρόμος		
νύχτα	+	πουλί		
ανάβω	+	σβήνω		
κρέμα	+	σαπούνι		
μαχαίρι	+	πιρούνι		
άνεμος	+	θύελλα		
ανοίγω	+	κλείνω		
σιγά	+	τραγουδώ		
θάλασσα	+	πουλί		

Αντίθετες λέξεις

Μερικές φορές για να πούμε την ακριβώς αντίθετη λέξη από αυτή που σκεφτόμαστε, βάζουμε μπροστά το **α-** ή το **αν-**

π.χ. α + πρόθυμος = απρόθυμος

αν + αλάτι = ανάλατος

- Φτιάξτε τις αντίθετες λέξεις

α +	γνωστός	άγνωστος
	δυνατός	
	πυρετός	
	βραστός	
αν +	άξιος	
	ήσυχος	
	ισχυρός	

Σε άλλες περιπτώσεις βάζουμε το **ξε-** για να δείξουμε το αντίθετο ή για να δηλώσουμε το πάρα πολύ

ξε+	μακραίνω	ξεμακραίνω	ξε+	κουράζομαι	ξεκουράζομαι
ξε+	μαθαίνω		ξε+	καρφώνω	
ξε+	πουλώ		ξε+	σκεπάζω	
ξε+	βιδώνω		ξε+	στρώνω	
ξε+	βουλώνω		ξε+	βάφω	

Οι λέξεις που παράγονται από την ίδια αρχική λέξη και ανήκουν στη ίδια οικογένεια, λέγονται **συγγενικές**.

- Χρωματίστε το κομμάτι από την κάθε λέξη που είναι το ίδιο:

ψηφός, ψηφίζω, ψηφοφόρος, ψηφοδέλτιο, υποψήφιος, ψηφοφορία
καλόγερος, καλοκαίρι, καλόκαρδος, καλοπερνώ, καλοσύνη, καλοφαγάς
κλειδί, κλειδώνω, κλειδαράς, ξεκλειδώνω, κλειδαμπαρώνω, κλείδωμα

- Μπορείτε να βρείτε τις συγγενικές λέξεις που παράγονται από τη λέξη θάλασσα;

.....
.....
.....

- Χωρίστε σε δύο οικογένειες τις παρακάτω λέξεις

πεδιάδα, παιδικός, παιδίατρος, πεδινός, παιδεύω, γήπεδο,
οικόπεδο, παίζω, παίχτης, στρατόπεδο

παιδί	πεδίο (τόπος)

Συνώνυμες και Αντίθετες λέξεις

Συνώνυμες λέγονται οι λέξεις με την ίδια περίπου σημασία π.χ. λευκός - άσπρος
Αντίθετες λέγονται οι λέξεις με την αντίθετη σημασία π.χ. καθαρός - βρόμικος

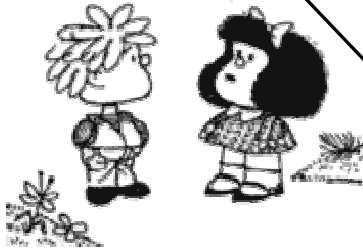
- Μπορείτε να αντιστοιχίσετε τα συνώνυμα με μια γραμμή;

κατάστημα	ξεκινώ	βάφω	κουβεντιάζω
αρχίζω	μαγαζί	μιλάω	χρωματίζω
δίνω	στενοχωριέμαι	θυμώνω	μπαστούνι
βλέπω	κοιτάζω	διακρίνω	ξεχωρίζω
λυπούμαι	προσφέρω	ραβδί	νευριάζω

- Σημειώστε **Α** για τα αντίθετα και **Σ** για τα συνώνυμα

	κατάστημα	-	μαγαζί
	αυριανός	-	χθεσινός
	μυαλωμένος	-	άμυαλος
	περίεργος	-	παράξενος
	έληξαν	-	άρχισαν
	νίκη	-	ήττα

Αριθμοί και Πτώσεις

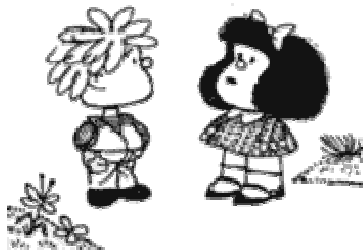
Κίμωνα,
όλες οι κλιτές λέξεις έχουν δύο αριθμούς,
Τον **Ενικό αριθμό**, που φανερώνει ένα
πράγμα και τον **Πληθυντικό αριθμό** που
φανερώνει πολλά πράγματα.

Γραμματικούλα, γνωρίζεις ότι τα κλιτά μέρη
του λόγου εκτός από τα ρήματα έχουν
πτώσεις και γένη;
Υπάρχουν 3 γένη: το αρσενικό, το θηλυκό
και το ουδέτερο γένος.

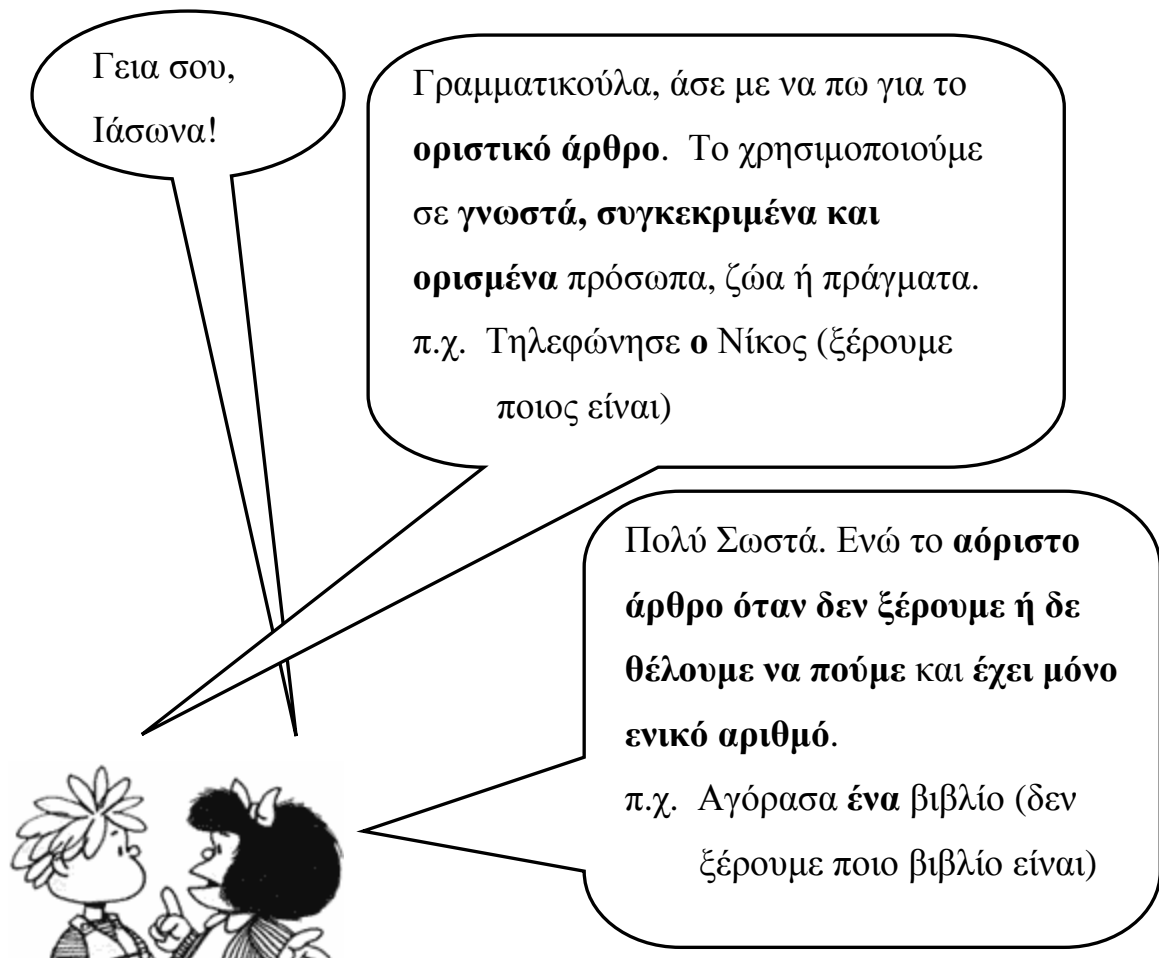

Έχουν και 4 πτώσεις:

- Την **Ονομαστική**, απαντά στη ερώτηση **ποιος; Ο μαθητής** διαβάσει.
- Την **Γενική**, απαντά στην ερώτηση **τίνος; Το φόρεμα της μαμάς.**
- Την **Αιτιατική**, απαντά στην ερώτηση **ποιον; τι; Είδα τον Πέτρο.**
- Την **Κλητική**, είναι η πτώση που **καλούμε, φωνάζουμε κάποιον,** Άκουσε, **Μαρία,** τη μαμά σου.

Οριστικό και Αόριστο άρθρο

Το αόριστο άρθρο ένας, μία, ένα

Ενικός αριθμός

Πτώσεις	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ονομαστική	ένας	μία (μια)	ένα
Γενική	ενός	μιας	ενός
Αιτιατική	ένα(ν)	μια	ένα
Κλητική	-	-	-

Το οριστικό άρθρο ο, η, το

Ενικός αριθμός

Πτώσεις	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ονομαστική	ο	η	το
Γενική	του	της	του
Αιτιατική	το(ν)	τη(ν)	το
Κλητική	-	-	-

Πληθυντικός αριθμός

Πτώσεις	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ονομαστική	οι	οι	τα
Γενική	των	των	των
Αιτιατική	τους	τις	τα
Κλητική	-	-	-

- Κυκλώστε με κόκκινο χρώμα τα **οριστικά άρθρα** και με πράσινο τα **αόριστα**.

Το ...παγωτό

Μια μέρα ο Τοτός πάει σε ένα ζαχαροπλαστείο της γειτονιάς του και ζητάει να μάθει αν έχουν παγωτό βατόμουρο. Ο ζαχαροπλάστης απαντάει πως δεν έχει. Τις επόμενες μέρες ο Τοτός πηγαίνει συνεχώς στο ίδιο ζαχαροπλαστείο και ρωτάει να μάθει αν έχει παγωτό βατόμουρο. Ένα πρωινό ο ζαχαροπλάστης τον λυπήθηκε που τον έβλεπε να περνάει κάθε μέρα από το ζαχαροπλαστείο και παγωτό βατόμουρο να μη βρίσκει. Γι' αυτό παραγγέλνει να του φέρουν 5 κιλά παγωτό βατόμουρο. Την άλλη μέρα ο Τοτός ξαναπάει στο ζαχαροπλαστείο και λέει: - Παγωτό βατόμουρο έχετε;

- Βεβαίως, απαντάει χαρούμενα ο ζαχαροπλάστης.

- Αηδία δεν είναι, απαντάει ο Τοτός.

Ουσιαστικά

Ουσιαστικά, Αχιλλέα, είναι οι λέξεις που φανερώνουν πρόσωπο, ζώο-φυτό, πράγμα και λέγονται συγκεκριμένα, π.χ. ο γιατρός, η γάτα, το χαρτί

Επίσης, ουσιαστικά είναι και οι λέξεις που φανερώνουν:

- **ενέργεια**, π.χ. το γράψιμο
- **κατάσταση**, π.χ. η πείνα, η λύπη
- **ιδιότητα**, π.χ. η καλοσύνη

Παιδιά, θέλετε να υπογραμμίσετε τα ουσιαστικά στο παρακάτω κείμενο;

Αετός, Καλιακούδα και Βοσκός

Ένας αετός πέταξε ορμητικά από κάποιο ψηλό βράχο και άρπαξε ένα αρνί από το κοπάδι ενός βοσκού. Μια καλιακούδα, που τον είδε, ήθελε από ζήλια να τον μιμηθεί. Έκανε μια βουτιά με σάλαγο και όρμησε πάνω σε ένα κριάρι. Καθώς όμως χώθηκαν τα νύχια της στο μαλλί του και δεν μπορούσε να ξεφύγει, άρχισε να φτερουγίζει, ωστόσο ο βοσκός, που κατάλαβε τι γινόταν, έτρεξε και την έπιασε. Έκοψε τα ακροπτερυγιά της και, μόλις βράδιασε, την πήγε στα παιδιά του. Όταν αυτά τον ρώτησαν τι πουλί ήταν, απάντησε.

-Εγώ ξέρω πως είναι καλιακούδα, αυτή όμως νομίζει πως είναι αετός.

Τώρα, γράψτε τις λέξεις που υπογραμμίσατε στην κατηγορία που ταιριάζει.

Συγκεκριμένα	Πρόσωπα
	Ζώα-φυτά
	Πράγματα
Αφηρημένα	Ενέργεια
	Κατάσταση
	Ιδιότητα

Ιάσωνα, τα ουσιαστικά χωρίζονται και σε δύο άλλες μεγάλες κατηγορίες:

- στα **κοινά** ουσιαστικά π.χ. ο δάσκαλος, ο λαγός
- και στα **κύρια** ουσιαστικά π.χ. η Αθήνα, ο Νίκος, η Κρήτη, και γράφονται πάντοτε με κεφαλαίο το πρώτο γράμμα.

- Χωρίστε τα παρακάτω ουσιαστικά σε κοινά και κύρια. Μη ξεχάσετε να γράψετε με κεφαλαίο γράμμα τα κύρια ουσιαστικά.

βασίλης, πέτρα, πλοίο, αντιγόνη, θάσος, τραπέζι,
πανηγύρι, χειμώνας, σάββατο, χαρτί, παναγία, βουνό, ήλιος,
καραγκιόζης, ελλάδα, ψαλίδι, όλυμπος, παγωνιά

Κοινά ουσιαστικά	Κύρια ουσιαστικά

Κλίση των ουσιαστικών

Αρσενικά ουσιαστικά

- **Ο γείτονας** ποτίζει.
- Η γάτα **του γείτονα** έπιασε ένα ποντίκι.
- Είδα **το γείτονα**.
- **Γείτονα**, θες ένα μήλο;

- **Οι γείτονες** ποτίζουν.
- Η γάτα **των γειτόνων** έπιασε ένα ποντίκι.
- Είδα **τους γείτονες**.
- **Γείτονες**, θέλετε από ένα μήλο;

Ενικός αριθμός

Ονομαστική	ο	αγών ας	ο	γλάρ ος	ο	νικη τής
Γενική	του	αγών α	του	γλάρ ου	του	νικη τή
Αιτιατική	το(ν)	αγών α	το(ν)	γλάρ ο	το(ν)	νικη τή
Κλητική	--	αγών α	--	γλάρ ε	--	νικη τή

Πληθυντικός αριθμός

Ονομαστική	οι	αγών ες	οι	γλάρ οι	οι	νικη τές
Γενική	των	αγών ων	των	γλάρ ων	των	νικη τών
Αιτιατική	τους	αγών ες	τους	γλάρ ους	τους	νικη τές
Κλητική	--	αγών ες	--	γλάρ οι	--	νικη τές

Μην ξεχνάτε να βάζετε το 'ν' στην αιτιατική του ενικού αριθμού όταν η επόμενη λέξη αρχίζει από φωνήεν, από κ, π, τ, ξ, ψ και από μπ, ντ, γκ, τσ, τζ.

Και τώρα η σειρά σας! Μπορείτε να κλίνεται τα παρακάτω ουσιαστικά;

Ενικός αριθμός

Ονομαστική	ο	αιών ας	ο	φάρ ος	ο	παλαιστ ής
Γενική	του					
Αιτιατική	το(ν)					
Κλητική	--		--		--	

Πληθυντικός αριθμός

Ονομαστική	οι	αιών ες				
Γενική	των					
Αιτιατική	τους					
Κλητική	--		--		--	

Ενικός αριθμός

Ονομαστική	ο	χειμών ας	ο	λαγ ός	ο	παίκτη ς
Γενική	του					
Αιτιατική	το(ν)					
Κλητική	--		--		--	

Πληθυντικός αριθμός

Ονομαστική	οι					
Γενική	των					
Αιτιατική	τους					
Κλητική	--		--		--	

Για να δούμε, μπορείτε να ξεχωρίσετε και σχηματίσετε την **Αιτιατική** του Ενικού από την **Γενική** του Πληθυντικού αριθμού;

- Γράψτε στην αιτιατική του Ενικού αριθμού στα παρακάτω ουσιαστικά

ο αναπτήρας	τον αναπτήρα	ο κήπος	
ο ταμίας		ο ελαιώνας	
ο χάρτης		ο απατεώνας	
ο πευκώνας		ο γιατρός	
ο λαμπτήρας		ο λοχίας	

- Γράψτε την ονομαστική και τη γενική του Πληθυντικού αριθμού στα παρακάτω ουσιαστικά

ο καρχαρίας	οι καρχαρίες	των καρχαριών
ο επαγγελματίας		
ο τραυματίας		
ο ανεμιστήρας	οι ανεμιστήρες	των ανεμιστήρων
ο κινητήρας		
ο αναπτήρας		
ο αχυρώνας	οι αχυρώνες	των αχυρώνων
ο στρατώνας		
ο αμπελώνας		
ο μάστορας	οι μάστορες	των μαστόρων
ο εισπράκτορας		
ο αυτοκράτορας		

- **Ο μαθητής** διαβάζει.
- Η τσάντα **του μαθητή** είναι βαριά.
- Γαργάλησα **το μαθητή**.
- **Μαθητή**, τραγούδα.

- **Οι μαθητές** διαβάζουν.
- Οι τσάντες **των μαθητών** είναι βαριές.
- Γαργάλησα **τους μαθητές**.
- **Μαθητές**, τραγουδάτε.

Ενικός αριθμός

Ονομαστική	ο	μαθητής	ο	επιβάτης	ο	νησιώτης
Γενική	του	μαθητή	του	επιβάτη	του	νησιώτη
Αιτιατική	το(ν)	μαθητή	τον	επιβάτη	το(ν)	νησιώτη
Κλητική	--	μαθητή	--	επιβάτη	--	νησιώτη

Πληθυντικός αριθμός

Ονομαστική	οι	μαθητές	οι	επιβάτες	οι	νησιώτες
Γενική	των	μαθητών	των	επιβατών	των	νησιωτών
Αιτιατική	τους	μαθητές	τους	επιβάτες	τους	νησιώτες
Κλητική	--	μαθητές	--	επιβάτες	--	νησιώτες

Και τώρα η σειρά σας! Μπορείτε να κλίνεται τα παρακάτω ουσιαστικά;

Ενικός αριθμός

Ονομαστική	ο	νικητής	ο	εργάτης	ο	ράφτης
Γενική	του					
Αιτιατική	το(ν)					
Κλητική	--		--		--	

Πληθυντικός αριθμός

Ονομαστική	οι			
Γενική	των			
Αιτιατική	τους			
Κλητική	--	--	--	--

Ενικός αριθμός

Ονομαστική	ο	αγοραστής	ο	επιβάτης	ο	αγρότης
Γενική	του					
Αιτιατική	το(ν)					
Κλητική	--		--		--	

Πληθυντικός αριθμός

Ονομαστική	οι			
Γενική	των			
Αιτιατική	τους			
Κλητική	--	--	--	--

- Να παράγετε αρσενικά ουσιαστικά σε **-ης** όπως στα παραδείγματα.

η πόλη	ο πολίτης	η τέχνη	
η μέση		η Λευκάδα	
ο Πειραιάς	ο Πειραιώτης	ο Βόλος	
τα Γιάννινα		τα Χανιά	
ο αγρός	ο αγρότης	το τόξο	
ο δήμος		ο ίππος	

- Να βάλετε το δεύτερο ουσιαστικό στη γενική και φτιάξετε προτάσεις.

το χειροκρότημα – ο θεατής	Το χειροκρότημα του θεατή
ο κόσμος – το βιβλίο	
η πλαγιά – το βουνό	
η στάση – το λεωφορείου	
ο άθλος – οι ακροβάτες	Ο άθλος των ακροβατών
η στολή – οι ναύτες	
το κάστρο – οι ιπότες	
το βιβλίο - οι σελίδες	

Προσοχή στον αριθμό του δεύτερου ουσιαστικού.

- Ο κάμπος είναι μεγάλος.
- Τα χωριά του κάμπου είναι μεγάλα.
- Οι γεωργοί οργώνουν τον κάμπο.

- Οι κάμποι είναι μεγάλοι.
- Τα χωριά των κάμπων είναι μεγάλα.
- Οι γεωργοί οργώνουν τους κάμπους.

Ενικός αριθμός

Ονομαστική	ο	κυνηγός	ο	δάσκαλος	ο	δρόμος
Γενική	του	κυνηγού	του	δασκάλου	του	δρόμου
Αιτιατική	το(ν)	κυνηγό	το(ν)	δάσκαλο	το(ν)	δρόμο
Κλητική	--	κυνηγέ	--	δάσκαλε	--	δρόμε

Πληθυντικός αριθμός

Ονομαστική	οι	κυνηγοί	οι	δάσκαλοι	οι	δρόμοι
Γενική	των	κυνηγών	των	δασκάλων	των	δρόμων
Αιτιατική	τους	κυνηγούς	τους	δασκάλους	τους	δρόμους
Κλητική	--	κυνηγοί	--	δάσκαλοι	--	δρόμοι

Προσοχή: Τα προπαροξύτονα αρσενικά σε – ος κατεβάζουν τον τόνο στη γενική και αιτιατική πληθυντικού.

π.χ. ο άνθρωπος– του ανθρώπου

Δεν κατεβάζουν τον τόνο τα σύνθετα και πολυσύλλαβα ουσιαστικά.

Και πάλι η σειρά σας! Κλίνετε τα παρακάτω ουσιαστικά.

Ενικός αριθμός

Ονομαστική	ο	ουρανός	ο	έμπορος	ο	κάμπος
Γενική	του					
Αιτιατική	το(ν)					
Κλητική	--		--		--	

Πληθυντικός αριθμός

Ονομαστική	οι			
Γενική	των			
Αιτιατική	τους			
Κλητική	--	--	--	--

Ενικός αριθμός

Ονομαστική	ο	γιατρός	ο	άνεμος	ο	γέρος
Γενική	του					
Αιτιατική	το(ν)					
Κλητική	--		--		--	

Πληθυντικός αριθμός

Ονομαστική	οι			
Γενική	των			
Αιτιατική	τους			
Κλητική	--	--	--	--

- Μπορείτε να βάλετε στη γενική ενικού και πληθυντικού τα παρακάτω ουσιαστικά;

ονομαστική ενικού	γενική ενικού	γενική πληθυντικού
ο φίλος		
ο καιρός		
ο γέρος		
ο σύμβουλος		
ο δάσκαλος		
ο αδερφός		
ο ανεμόμυλος		
ο πεζόδρομος		

- Γράψτε στο **σωστό αριθμό** και **πτώση** τα παρακάτω ουσιαστικά

Η ζωή των (ναυτικός) δεν είναι εύκολη.

Η εργασία των (γιατρός) είναι θαυμαστή.

Τα καθήκοντα των (δήμαρχος) είναι πολλά.

Το ωράριο των (κατάστημα) είναι μεγάλο.

- Γράψτε τα παρακάτω ουσιαστικά **στην κλητική**.

οδηγός	οδηγέ	Στέφανος	
αδερφός		Κωνσταντίνος	
φίλος		Αλέξανδρος	
λαγός		<u>Αλλά:</u> Φοίβος	Φοίβο
ουρανός		Νίκος	

Θηλυκά ουσιαστικά

- Η πλατεία είναι μεγάλη.
- Εγκαινιάστηκε το συντριβάνι της πλατείας.
- Θα καθαρίσουμε την πλατεία μας.

- Θα πλακοστρωθούν όλες οι πλατείες.
- Λειτουργούν τα συντριβάνια των πλατειών.
- Η βροχή ξέπλυne τις πλατείες.

Ενικός αριθμός

Ονομαστική	η	φωλιά	η	γυναίκα	η	αίθουσα
Γενική	της	φωλιάς	της	γυναίκας	της	αίθουσας
Αιτιατική	τη(ν)	φωλιά	τη(ν)	γυναίκα	τη(ν)	αίθουσα
Κλητική	–	φωλιά	–	γυναίκα	–	αίθουσα

Πληθυντικός αριθμός

Ονομαστική	οι	φωλιές	οι	γυναίκες	οι	αίθουσες
Γενική	των	φωλιών	των	γυναικών	των	αιθουσών
Αιτιατική	τις	φωλιές	τις	γυναίκες	τις	αίθουσες
Κλητική	–	φωλιές	–	γυναίκες	–	αίθουσες

Παιδιά, προσοχή στα άρθρα

- **η** (ενικός), **οι** (πληθυντικός).
- **της** (ενικός), **τις** (πληθυντικός).

- Ξαναθυμηθείτε πότε βάζουμε (**v**) και πότε δε βάζουμε στο άρθρο της αιτιατικής και σχηματίστε την αιτιατική ενικού στα παρακάτω ουσιαστικά.

Παιδιααά! ...Η σειρά σας!

Ενικός αριθμός

Ονομαστική	η	καρδι ά	η	γλώσσ α	η	θάλασσ α
Γενική	της					
Αιτιατική	τη(v)					
Κλητική	–		–		–	

Πληθυντικός αριθμός

Ονομαστική	οι			
Γενική	των			
Αιτιατική	τις			
Κλητική	–	–		–

- Σχηματίστε την αιτιατική του Ενικού αριθμού

η ώρα	τη(ν) ώρα	η πέρδικα	
η θάλασσα		η λαμπάδα	
η γέφυρα		η αμαζόνα	
η εφημερίδα		η ρίζα	
η κροτίδα		η εργάτρια	
η τράπεζα		η ταχύτητα	

- Μπορείτε να παράγετε θηλυκά ουσιαστικά όπως στα παραδείγματα;

το μέρος	η μεριά	το σύννεφο	
το βράδυ		ο άπρονος	
το μέλι	η μέλισσα	ο άρχοντας	
ο μάγος		ο γείτονας	
ο εργάτης	η εργάτρια	ο φοιτητής	
ο μαθητής		ο αθλητής	
αδικώ	η αδικία	δημιουργώ	
λειτουργώ		προεδρεύω	

- Έσβησε η γραμμή.
- Σταμάτησε στην άκρη της γραμμής .
- Έχασες γιατί πάτησες τη γραμμή.

- Μπερδεύτηκαν οι γραμμές.
- Η χάραξη των γραμμών είναι δύσκολη.
- Χάραξα όλες τις γραμμές.

Ενικός αριθμός

Ονομαστική	η	πηγή	η	δίκη	η	ζάχαρη
Γενική	της	πηγής	της	δίκης	της	ζάχαρης
Αιτιατική	τη(ν)	πηγή	τη(ν)	δίκη	τη(ν)	ζάχαρη
Κλητική	–	πηγή	–	δίκη	–	ζάχαρη

Πληθυντικός αριθμός

Ονομαστική	οι	πηγές	οι	δίκες	οι	ζάχαρες
Γενική	των	πηγών	των	δικών	των	_____
Αιτιατική	τις	πηγές	τις	δίκες	τις	ζάχαρες
Κλητική	–	πηγές	–	δίκες	–	ζάχαρες

- Από τα παροξύτονα θηλυκά σε –η μόνο μερικά σχηματίζουν γενική πληθυντικού.
- Όλα τα προπαροξύτονα δε σχηματίζουν τη γενική του πληθυντικού.

Ξέρω, ξέρω... Η σειρά μας πάλι.

Ενικός αριθμός

Ονομαστική	η γραμμ ή	η ανάγκ η	η άνοιξ η
Γενική	της		
Αιτιατική	τη(ν)		
Κλητική	–	–	–

Πληθυντικός αριθμός

Ονομαστική	οι		
Γενική	των		—
Αιτιατική	τις		
Κλητική	–	–	–

Ενικός αριθμός

Ονομαστική	η βροντ ή	η ζέστ η	η κούρασ η
Γενική	της		
Αιτιατική	τη(ν)		
Κλητική	–	–	–

Πληθυντικός αριθμός

Ονομαστική	οι		
Γενική	των		—
Αιτιατική	τις		
Κλητική	–	–	–

- Θέλετε να σχηματίσετε την αιτιατική του ενικού;

η αντάμωση	τη(ν) αντάμωση	η βροντή	
η γραμμή		η πλώρη	
η νίκη		η ζέστη	
η σταύρωση		η λύπηση	
η φώτιση		η πλάτη	

- Μπορείτε να μεταφέρετε τα θηλυκά ουσιαστικά στη γενική και να φτιάξετε προτάσεις;

το νερό	η πηγή	Το νερό της πηγής
τα νερά	οι πηγές	
το νερό	η βρύση	
τα νερά	οι βρύσες	
το σήμα	η νίκη	
ο αδερφός	η νύφη	
η ημέρα	η βάφτιση	

Ουδέτερα σε -ο

- Άπλωσε **το φτερό**.
- Ανέβηκε στην κορυφή **του βουνού**.
- Έπιασε **το χέρι** του παιδιού.

- Άνοιξε **τα μάτια**.
- Διάβασαν τον πίνακα με τα δρομολόγια **των τρένων**.
- Άκουσαν όλα **τα τραγούδια**.

Ενικός αριθμός

Ονομαστική	το	βουνό	το	δέντρο	το	άλογο
Γενική	του	βουνού	του	δέντρου	του	αλόγου
Αιτιατική	το	βουνό	το	δέντρο	το	άλογο
Κλητική	–	βουνό	–	δέντρο	–	άλογο

Πληθυντικός αριθμός

Ονομαστική	τα	βουνά	τα	δέντρα	τα	άλογα
Γενική	των	βουνών	των	δέντρων	των	αλόγων
Αιτιατική	τα	βουνά	τα	δέντρα	τα	άλογα
Κλητική	–	βουνά	–	δέντρα	–	άλογα

Παιδιά! Η σειρά σας.

Ενικός αριθμός

Ονομαστική	το νερό	το βιβλίο	το έπιπλο
Γενική	του		
Αιτιατική	το		
Κλητική	–	–	–

Πληθυντικός αριθμός

Ονομαστική	τα νερά		
Γενική	των		
Αιτιατική	τα		
Κλητική	–	–	–

Ενικός αριθμός

Ονομαστική	το φτερό	το θηρίο	το θέατρο
Γενική			
Αιτιατική			
Κλητική	–	–	–

Πληθυντικός αριθμός

Ονομαστική			
Γενική			
Αιτιατική			
Κλητική	–	–	–

Ουδέτερα σε -ι

Ενικός αριθμός

Ονομαστική	το	παιδί	το	χιόνι
Γενική	του	παιδιού	του	χιονιού
Αιτιατική	το	παιδί	το	χιόνι
Κλητική	–	παιδί	–	χιόνι

Πληθυντικός αριθμός

Ονομαστική	τα	παιδιά	τα	χιόνια
Γενική	των	παιδιών	των	χιονιών
Αιτιατική	τα	παιδιά	τα	χιόνια
Κλητική	–	παιδιά	–	χιόνια

Γιούπυιι! Ήρθε η σειρά μας!

Ενικός αριθμός

Ονομαστική	το	ψωμί	το	χέρι
Γενική	του			
Αιτιατική	το			
Κλητική	–		–	

Πληθυντικός αριθμός

Ονομαστική	τα			
Γενική	των			
Αιτιατική	τα			
Κλητική	–		–	

Ουδέτερα σε –ος

Ενικός αριθμός

Ονομαστική	το	βάρος	το	έδαφος
Γενική	του	βάρους	του	εδάφους
Αιτιατική	το	βάρος	το	έδαφος
Κλητική	–	βάρος	–	έδαφος

Πληθυντικός αριθμός

Ονομαστική	τα	βάρη	τα	εδάφη
Γενική	των	βαρών	των	εδαφών
Αιτιατική	τα	βάρη	τα	εδάφη
Κλητική	–	βάρη	–	εδάφη

Ξέρουμε, η σειρά μας!

Ενικός αριθμός

Ονομαστική	το	λάθος	το	μέγεθος
Γενική	του			
Αιτιατική	το			
Κλητική	–		–	

Πληθυντικός αριθμός

Ονομαστική	τα			
Γενική	των			
Αιτιατική	τα			
Κλητική	–		–	

Ουδέτερα σε -μα

Ενικός αριθμός

Ονομαστική	το	γράμμα α	το	όνομα α
Γενική	του	γράμμα ατος	του	ονόμα ατος
Αιτιατική	το	γράμμα α	το	όνομα α
Κλητική	–	γράμμα α	–	όνομα α

Πληθυντικός αριθμός

Ονομαστική	τα	γράμμα ατα	τα	ονόμα ατα
Γενική	των	γραμμά των	των	ονομά των
Αιτιατική	τα	γράμμα ατα	τα	ονόμα ατα
Κλητική	–	γράμμα ατα	–	ονόμα ατα

Σειρά μαααααας!

Ενικός αριθμός

Ονομαστική	το	χρώ μα	το	μάθη μα
Γενική	του			
Αιτιατική	το			
Κλητική	–		–	

Πληθυντικός αριθμός

Ονομαστική	τα			
Γενική	των			
Αιτιατική	τα			
Κλητική	–		–	

Ουδέτερα σε –σιμο (-ξιμο, -ψιμο)

Ενικός αριθμός

Ονομαστική	το	δέ σιμο	το	τρέ ξιμο
Γενική	του	δε σίματος	του	τρε ξίματος
Αιτιατική	το	δέ σιμο	το	τρέ ξιμο
Κλητική	–	δέ σιμο	–	τρέ ξιμο

Πληθυντικός αριθμός

Ονομαστική	τα	δε σίματα	τα	τρε ξίματα
Γενική	των	δε σμάτων	των	τρε ξμάτων
Αιτιατική	τα	δε σίματα	τα	τρε ξίματα
Κλητική	–	δε σίματα	–	τρε ξίματα

Παιδιά, η σειρά σας πάλι! Σιγά, μη βιάζεστε!
Ξέρω ότι τα πάτε πολύ καλά.

Ενικός αριθμός

Ονομαστική	το	ντύ σιμο	το	βάψ ιμο
Γενική	του		του	
Αιτιατική	το		το	
Κλητική	–		–	

Πληθυντικός αριθμός

Ονομαστική	τα		
Γενική	των		
Αιτιατική	τα		
Κλητική	–		–

Ισοσύλλαβα και Ανισοσύλλαβα Ουσιαστικά

Για σας, παιδιά! Είμαι ο Αλέξανδρος. Μου πάει το κούρεμα;
Σήμερα θα μάθουμε και άλλα πράγματα για τα ουσιαστικά.

Τα ουσιαστικά τα χωρίζουμε:

- σε **ισοσύλλαβα**, όταν έχουν τον ίδιο αριθμό συλλαβών και στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό,
π.χ. ο λαγός - οι λαγοί και
- σε **ανισοσύλλαβα** όταν έχουν στον πληθυντικό μια συλλαβή παραπάνω, π.χ. ο καφές - οι καφέδες

Ενικός αριθμός

Ονομαστική	ο	καφές	η	αλεπού	το	κύμα
Γενική	του	καφέ	της	αλεπούς	του	κύματος
Αιτιατική	το(ν)	καφέ	τη(ν)	αλεπού	το	κύμα
Κλητική	--	καφέ	--	αλεπού	--	κύμα

Πληθυντικός αριθμός

Ονομαστική	οι	καφέδες	οι	αλεπούδες	τα	κύματα
Γενική	των	καφέδων	των	αλεπούδων	των	κυμάτων
Αιτιατική	τους	καφέδες	τις	αλεπούδες	τα	κύματα
Κλητική	--	καφέδες	--	αλεπούδες	--	κύματα

Αχ, το έμαθα πια... Η σειρά μας...

Ενικός αριθμός

Ονομαστική	ο	λεκέ <u>ς</u>	η	μαϊ <u>μού</u>	το	σώ <u>μ</u> α
Γενική	του					
Αιτιατική	το(ν)					
Κλητική	--		--		--	

Πληθυντικός αριθμός

Ονομαστική	οι	λεκέ <u>δες</u>	οι	μαϊ <u>μούδες</u>	τα	σώ <u>ματ</u> α
Γενική						
Αιτιατική						
Κλητική	--		--		--	

- Μπορείτε να χωρίσετε τα παρακάτω ουσιαστικά σε ισοσύλλαβα και σε ανισοσύλλαβα; Για να τα καταφέρετε θα πρέπει να σχηματίσετε στο μυαλό σας την **ονομαστική πληθυντικού**.

ο καιρός, η θάλασσα, ο μανάβης, το σώμα, η αλεπού, το πλοίο, ο παππούς, η γιαγιά, το όνομα, ο πύραυλος, η γειτονιά, το βουνό

Ισοσύλλαβα	Ανισοσύλλαβα

- Σχηματίστε την ονομαστική και τη γενική πληθυντικού στα παρακάτω ουσιαστικά;

ο καφές		
ο μπουφές		
ο αρχηγός		
ο μαθητής		
ο βαρκάρης		
η γλωσσού		
η γιαγιά		
η νίκη		
η μάνα		
το στρώμα		
το δέμα		
το πλοίο		
το κρέας		

- Μπορείτε να σχηματίσετε τον πληθυντικό των ανισοσύλλαβων αρσενικών σε **-ής** και των ισοσύλλαβων θηλυκών σε **-ίδα** σύμφωνα με τα παραδείγματα;

ο καφετζής	οι καφετζήδες	των καφετζήδων
ο νοικοκύρης		
ο φούρναρης		
ο μπακάλης		
η εφημερίδα	οι εφημερίδες	των εφημερίδων
η σανίδα		
η ελπίδα		
η ασπίδα		

Υποκοριστικά

Ευριδίκη, όταν θέλουμε να καλοπιάσουμε τους γονείς μας ή τους μεγαλύτερους πάντα χρησιμοποιούμε **υποκοριστικά**, ή όταν θέλουμε να **μικρύνουμε την αξία ενός πράγματος**.

Καλά λες, Γραμματικούλα. Θέλουμε μια χάρη, λέμε: «μπαμπάκα, μανούλα, γιαγιάκα». Σπάμε ένα ποτήρι και λέμε: «δε βαριέσαι, ένα ποτηράκι ήταν».

- Θέλετε να βοηθήσετε το Φοίβο να πείσει τον πατέρα του να του πάρει ένα δώρο;

-(Πατέρα) , μπορείς σε παρακαλώ να μου πάρεις ένα (παιχνίδι) για να παίξω ήσυχα στο δωμάτιό μου;

-Πάλι παιχνίδι; Προχτές δε σου αγόρασα, (αγόρι) μου;

-Μα, (μπαμπά) δε σου ζητάω πολλά. Μια (μπάλα) και ένα (καλάθι) για να παίξω μπάσκετ στο δωμάτιό μου!

- Με μαγικό ραβδί το μυαλό σας μικρύνετε τις παρακάτω λέξεις

φωνή	φονούλα	νησί	
χέρι		Βασίλης	
σκυλί		Γιώργος	
κουτάλι		δρόμος	
ψάρι		κύπελλο	
παιδί		κεφάλι	

Μεγεθυντικά

Για να μεγαλώσουμε την αξία μια λέξης χρησιμοποιούμε τις μεγεθυντικές καταλήξεις,
-α, -άρα, -αράς, -αρος, -ούκλα κ.ά.

Γι' αυτό λέμε για ένα μεγάλο αυτοκίνητο, **αυτοκινητάρα** ή για μια δυνατή φωνή, **φωνάρα**

- Θέλετε να αντικαταστήσετε τις λέξεις στην παρένθεση με μεγεθυντικά ώστε να διώξουμε το σκύλο;

Όπως πήγαινα στο σχολείο, έπεσα πάνω σε ένα (σκύλο)
Τρόμαξα πολύ! Έψαξα να βρω μια πέτρα. Πουθενά. Έμπηξα μια (φωνή)
..... και ο σκύλος κατέβασε τις (αυτιά) του και έφυγε.

- Με μαγικό ραβδί και πάλι το μυαλό σας μεγαλώστε τις παρακάτω λέξεις

φωνή	φωνάρα	σκύλος	σκύλαρος
αυτοκίνητο		γάτα	
γήπεδο		ποντίκι	
μαξιλάρι		σκουλίκι	
ψάρι	ψαρούκλα	βαρέλι	βαρέλα
χέρι		πιάτο	
πόδι			
σπίτι	σπιταρόνα		

Τα επίθετα

Οι λέξεις που μας φανερώνουν τι λογής είναι τα ουσιαστικά λέγονται επίθετα π.χ. γαλανός ουρανός, ήρεμη θάλασσα

- Θέλετε να υπογραμμίσετε τα επίθετα στο παρακάτω κείμενο;

Οι χριστουγεννιάτικες διακοπές μάς φύλαγαν για το τέλος μια φοβερή έκπληξη. Ένα τσουχτερό πρωινό ξυπνήσαμε όλοι και αντικρίσαμε τις κάτασπρες αυλές μας. Τα ατέλειωτα γλέντια που κάναμε δεν σταμάτησαν λεπτό. Ποιος δεν έφτιαξε ένα στρουμπουλό χιονάνθρωπο ή δεν έπαιξε χιονοπόλεμο; Το βράδυ, δίπλα στο τζάκι, ακούσαμε όμορφα παραμύθια από τη γιαγιά, ενώ ο μπαμπάς μου έψηνε νόστιμα κάστανα πάνω στη σιδερένια σκάρα. Περάσαμε τόσο όμορφα αυτή την υπέροχη μέρα που δεν θα την ξεχάσω ποτέ.

- Τώρα, μεταφέρετε τα παραπάνω επίθετα μαζί με τα ουσιαστικά στον παρακάτω πίνακα.

χριστουγεννιάτικες	διακοπές

- Βάλτε μπροστά από το ουσιαστικό το επίθετο που ταιριάζει.

βαμβακερή, χοντρός, μικρό, τρυφερό, δροσερός, πράσινο, γλυκός, λεπτός

χάδι	μπλούζα
φύλλα	άνεμος
κορμός	κλωστή
σπίτι	καφές

- Και τα χρώματα επίθετα είναι! Θέλετε να γράψετε τι χρώμα έχουν...

το βαμβάκι		η παπαρούνα	
η πίσσα		το λεμόνι	
η θάλασσα		τα φύλλα	

- Πώς τα λέμε με μια λέξη; Φτιάξτε σύνθετα επίθετα.

άσπρος και μαύρος γλάρος	
γαλανή και λευκή σημαία	
πάρα πολύ κόκκινο αυτοκίνητο	
γαλάζια και πράσινη θάλασσα	
καστανό και ξανθό μαλλί	

- Ενώστε αυτά που ταιριάζουν μεταξύ τους;

μαλακό	σα σίδηρο	μυτερό	σα μαχαίρι
ελαφρύ	σα ζυμάρι	κρύο	σα βελόνα
σκληρό	σαν πούπουλο	κοφτερό	σαν πάγος

Τα επίθετα, όπως και τα ουσιαστικά, σχηματίζουν 3 γένη: αρσενικό, θηλυκό κι ουδέτερο. Κλίνονται μαζί με τα ουσιαστικά σε όλες τις πτώσεις και στους δύο αριθμούς.

- Θέλετε να συμπληρώσετε τα κενά με το κατάλληλο γένος του επιθέτου;

(πονηρός)

- Προσπάθησε η αλεπού να αρπάξει μια κότα.
- Άρπαξε ένα πρόβατο ο λύκος.
- Έπαιξε κρυφτούλι το γατάκι.

(φρέσκος)

- Φάγαμε ψάρι.
- Φάγαμε μια πολύ τούρτα.
- Μπήκε στο δωμάτιο αέρας.

(κρύος)

- Ο αέρας μάς χτύπησε στο πρόσωπο.
- Η θάλασσα μάς απέτρεψε να κάνουμε μπάνιο.
- Για να δροριστούμε ήπιαμε νερό από την πηγή.

(ασημένιος)

- Μου δώρισαν μια καρφίτσα.
- Στο κουτί ήταν ένας αναπτήρας.
- Έχασα ένα βραχιόλι.

- Θα σας δυσκολέψω λίγο! Μπορείτε να γράψετε τα αντίθετα επίθετα στα τρία γένη;

	αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο
άγριος- άγρια- άγριο	ήμερος	ήμερη	ήμερο
ακριβός- ακριβή-ακριβό			
καινούριος – καινούρια- καινούριο			
μικρός- μικρή- μικρό			
κρύος- κρύα- κρύο			
φτωχός- φτωχή- φτωχό			
μακρύς- μακριά- μακρύ			

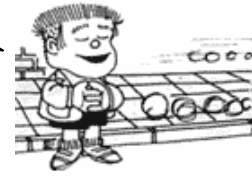
- Γράψτε δίπλα σε κάθε επίθετο ένα ουσιαστικό που να ταιριάζει.

ο καλός	η ήσυχη
η όμορφη	ο ήρεμος
το πράσινο	το ψηλό

- Γράψτε μπροστά από κάθε ουσιαστικό ένα επίθετο που να ταιριάζει.
Μην ξεχάσετε το άρθρο!

μαθητές	βουνά
άνθρωποι	ζώα
μέρες	σπίτια

Ουφ, το έμαθα καλά! Τα επίθετα κλίνονται όπως και τα ουσιαστικά που έχουν τις ίδιες καταλήξεις.

Ενικός αριθμός

Ονομαστική	ο	ψηλός	η	ψηλή	το	ψηλό
Γενική	του	ψηλού	της	ψηλής	του	ψηλού
Αιτιατική	το(ν)	ψηλό	τη(ν)	ψηλή	το	ψηλό
Κλητική	--	ψηλό	--	ψηλή	--	ψηλό

Πληθυντικός αριθμός

Ονομαστική	οι	ψηλοί	οι	ψηλές	τα	ψηλά
Γενική	των	ψηλών	των	ψηλών	των	ψηλών
Αιτιατική	τους	ψηλούς	τις	ψηλές	τα	ψηλά
Κλητική	--	ψηλοί	--	ψηλές	--	ψηλά

- Θέλετε να μεταφέρετε στον άλλο αριθμό τις παρακάτω προτάσεις;

Το κάτασπρο πρόβατο βόσκει στον καταπράσινο κάμπο.

.....

Από τη δυνατή βροχή πλημμύρισε η τσιμεντένια αυλή.

.....

Ο κωμικός ηθοποιός φορούσε ψηλό καπέλο.

.....

Η περίεργη κότα πήδηξε το ψηλό φράκτη

.....

- Τα επίθετα κρατούν τον τόνο στην ίδια συλλαβή σε όλες τις πτώσεις.
- Με τα επίθετα οι προτάσεις μεγαλώνουν και ομορφαίνουν.

Ενικός αριθμός

Ονομαστική	ο	άγρι ος	η	άγρι α	το	άγρι ο
Γενική	του	άγρι ου	της	άγρι ας	του	άγρι ου
Αιτιατική	το(ν)	άγρι ο	τη(ν)	άγρι α	το	άγρι ο
Κλητική	--	άγρι ε	--	άγρι α	--	άγρι ο

Πληθυντικός αριθμός

Ονομαστική	οι	άγρι οι	οι	άγρι ες	τα	άγρι α
Γενική	των	άγρι ων	των	άγρι ων	των	άγρι ων
Αιτιατική	τους	άγρι ους	τις	άγρι ες	τα	άγρι α
Κλητική	--	άγρι οι	--	άγρι ες	--	άγρι α

- Θέλετε να μεγαλώσετε τις παρακάτω προτάσεις;

(τεράστια, αστεία, όμορφο)

Έχω δύο σκυλιά.

.....

Αγόρασα ένα ποδήλατο.

.....

Άκουσα μια ιστορία.

.....

Αλέξανδρε,
είπες στα παιδιά ότι μερικές
φορές πρέπει να πούμε **ποιος**
έχει μια ιδιότητα σε
μεγαλύτερο βαθμό; Για να το
πετύχουμε χρησιμοποιούμε τα
παραθετικά ή τους βαθμούς
των επιθέτων.

Να, μια καλή ευκαιρία να τα πούμε.

Οι βαθμοί είναι τρεις:

- **Ο θετικός:** πονηρός
- **Ο συγκριτικός:** πιο πονηρός ή
πονηρότερος
- Και ο **υπερθετικός:** ο πιο πονηρός, ο
πονηρότερος, πολύ πονηρός,
πονηρότατος

- Να συμπληρώσετε τα κενά με τις κατάλληλες λέξεις όπως στο παράδειγμα

Το δελφίνι είναι το εξυπνότερο ζώο. Είναι πολύ έξυπνο.

Το παγόني είναι το ομορφότερο πουλί. Είναι

Ο ελέφαντας είναι το μεγαλύτερο ζώο. Είναι

- Συμπληρώστε με τα κατάλληλα παραθετικά.

Η Ηλέκτρα είναι ψηλή.

Η Δανάη είναι από την Ηλέκτρα.

Η Αντιγόνη είναι η μαθήτρια απ' όλες μέσα στην τάξη της.

- Γράψτε κι αλλιώς τις προτάσεις. Αντικαταστήστε τις υπογραμμισμένες λέξεις

Ο γιος είναι πιο νέος από τον πατέρα. (νεότερος)

.....

Η αγελάδα είναι πιο μεγάλη από το μοσχάρι.

.....

Το πλοίο είναι πιο μακρύ από τη βάρκα.

.....

Το δελφίνι είναι πιο έξυπνο ζώο από όλα.

.....

- Πώς αλλιώς μπορούν να γραφούν; Μπορείτε να συνεχίσετε;

πιο αρχαίος	ο πιο ζωηρός
πιο τίμιος	ο εργατικότερος
βαρύτερος	η πιο νέα
ελαφρύτερος	το πιο λευκό
πιο καλή	η βαρύτερη
μικρότερη	το καλύτερο
ωραιότερο	ο πιο δύσκολος
πιο καθαρό	η πιο βαθιά
πιο φτωχά	ο λιγότερος
ευκολότερα	η μικρότερη

- Μπορούμε να φτιάξουμε επίθετα σε **-ινος, -ινη -ινο** από ουσιαστικά.

χαρτί	χάρτινος, - ινη, – ινο	βράδυ
μαλλί		θάλασσα
πέτρα		κίτρο
γυαλί		ξύλο
δέρμα		πανί

- Επίθετα σε **-ικός, -ικη, -ικο**, από ουσιαστικά ή επίθετα.

λόγος	λογικός, - ική, - ικό	Έλληνας	ελληνικός, - ική, – ικό
φύση		γένος	
παιδί		νησιώτης	
χαδιάρης		μικρούλης	
ζόρι		φίλος	

- Επίθετα σε **-ερός, -ερή, -ερό**, από ουσιαστικά ή επίθετα.

δροσιά	δροσερός –ερή, -ερό	μύτη
φόβος		τρόμος
τύχη		φαρμάκι
πάγος		καρπός

- Επίθετα σε **-ηρός, -ηρή, -ηρό**, από ουσιαστικά ή επίθετα.

πόνος	άνθος	ανθηρός, -ηρή, -ηρό
ζωή	αιχμή	
τόλμη	σιωπή	

- Πώς λέγεται αυτός που έχει; Επίθετα σε **-ωτός, -ωτή, ωτό**

τρίχες	αγκάθια
μισθός	πριόνι
χνούδι	ζυμωθεί ζυμωτός, -ωτή, -ωτό

- Γράψτε τώρα από πέντε (5) επίθετα που να χαρακτηρίζουν τα παρακάτω ουσιαστικά.

άνθρωπος:
θάλασσα:
σπίτι:
ποτάμι:
γέφυρα:

Αντωνυμίες

1. Προσωπικές αντωνυμίες

Τώρα θα μάθουμε για τις **προσωπικές**, τις **κτητικές**, τις **δεικτικές** και τις **ερωτηματικές** αντωνυμίες.

Οι προσωπικές αντωνυμίες φανερώνουν

- το πρόσωπο που μιλάει
- το πρόσωπο που του μιλάμε
- εκείνον ή εκείνο για το οποίο μιλάμε.

Οι προσωπικές αντωνυμίες είναι:
εγώ, εσύ, αυτός, -ή, -ό
εμείς, εσείς, αυτοί, -ές, -ά

- Ρωτάμε «ποιος» ή «ποιοι» διαβάζουν και συμπληρώνουμε τα κενά

διαβάζω	διαβάζουμε
διαβάζεις	διαβάζετε
διαβάζει	διαβάζουν

- Ρωτάμε «ποιος» ή «ποιοι» κάνουν ή παθαίνουν κάτι και συμπληρώνουμε τα κενά

εργάζομαι	και	παίζεις.
πονάμε	και	γελάτε.
τραγουδάς	και	χορεύει.
γράφετε	και	ζωγραφίζουν.

- Συμπληρώστε όπως στο παράδειγμα.

Πέταξε το ξύλο.	Πέταξέ το
Χτένισε εμένα	
Δώσε σε εμάς.	
Πάρε τα μολύβια.	
Φέρε σε μένα.	
Κοίταξε τον Πέτρο.	
Δώσε στην Ευγενία.	
Φώναξε την Αργυρώ.	

2. Κτητικές αντωνυμίες

Φανερόνουν σε ποιον ανήκει κάτι και είναι οι: **μου, σου, του, μας, σας, τους**. Πολλές φορές όταν θέλουμε να τονίσουμε περισσότερο ότι κάτι μας ανήκει, χρησιμοποιούμε το επίθετο **δικός, δική, δικό** με τις κτητικές αντωνυμίες.

- Να συμπληρώσετε τα κενά με τις κατάλληλες κτητικές αντωνυμίες.

Ο χάρακας είναι δικός μου .	Ο χάρακάς μου .
Το σχολείο είναι δικό μας .	Το σχολείο
Η μπάλα είναι	Η μπάλα μας .
Το σπίτι είναι	Το σπίτι σας .
Ο σκύλος είναι δικός σας .	Ο σκύλος
Η ξύστρα είναι	Η ξύστρα σου .
Το μολύβι είναι	Το μολύβι σου .
Το παιχνίδι είναι δικό του .	Το παιχνίδι
Η γάτα είναι δική της .	Η γάτα
Ο κήπος είναι δικός τους .	Ο κήπος

3. Δεικτικές αντωνυμίες

(ε)τούτος, -η, -ο για πολύ κοντινά πρόσωπα, ζώα, πράγματα.

αυτός, -η, -ο για κοντινά πρόσωπα, ζώα, πράγματα.

εκείνος, -η, -ο για μακρινά πρόσωπα, ζώα, πράγματα

τέτοιος, -η, -ο για να δείχνουμε την ποιότητα

τόσος, -η, -ο για να δείχνουμε την ποσότητα

Δεικτικές λέγονται οι
αντωνυμίες που τις
χρησιμοποιούμε όταν δείχνουμε.

Γραμματική και στην
τηλεόραση; Τι άλλο θα
δούμε!

- Θέλετε να συμπληρώσετε τα κενά με την κατάλληλη δεικτική αντωνυμία;

αυτός, εκείνος, τούτος, τόσος, τέτοιος,

..... που κάθομαι είναι το θρανίο μου.

Κάθισε σε το θρανίο που είναι κοντά στο δικό μου.

..... το θρανίο, στο βάθος της αίθουσας, είναι χαλασμένο.

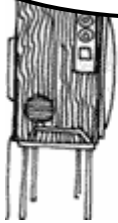
..... το σπίτι στο βάθος του δρόμου θα γίνει πολυκατοικία.

Πέρασαν χρόνια από τότε.

..... καρπούζι δεν έχουμε ξαναφάει.

4. Ερωτηματικές αντωνυμίες

Οι αντωνυμίες που χρησιμοποιούμε όταν ρωτάμε λέγονται **ερωτηματικές** κι είναι τρεις: οι **ποιος, ποια, ποιο**, οι **πόσος, πόση, πόσο** και το **τι** π.χ. **Ποιος κοιμάται την ώρα του μαθήματος;**

Θα τρελαθώ! Γρήγορα να κλείσουμε την τηλεόραση! Τι πράγματα είναι αυτά! Καλύτερα να πάμε στο πάρκο.

- Θέλετε να συμπληρώσετε τα κενά με την κατάλληλη ερωτηματική αντωνυμία;

..... μαθητής μίλησε; μέρα θα βρεθούμε;
..... παράθυρο να κλείσω; γλυκό θέλεις;
..... χρόνια πέρασαν από τότε; κάνει το παγωτό;
..... μέρα είναι αύριο; θερμοκρασία έχει σήμερα;

Υπάρχει όμως, και η λέξη **πιο** που σημαίνει **πολύ**. Μπορείς να ξεχωρίσεις και να βάλεις το σωστό «**ποιο –πιο**» και «**ποια -πια**»;

..... μήλο θέλεις; Αυτό είναι νόστιμο.

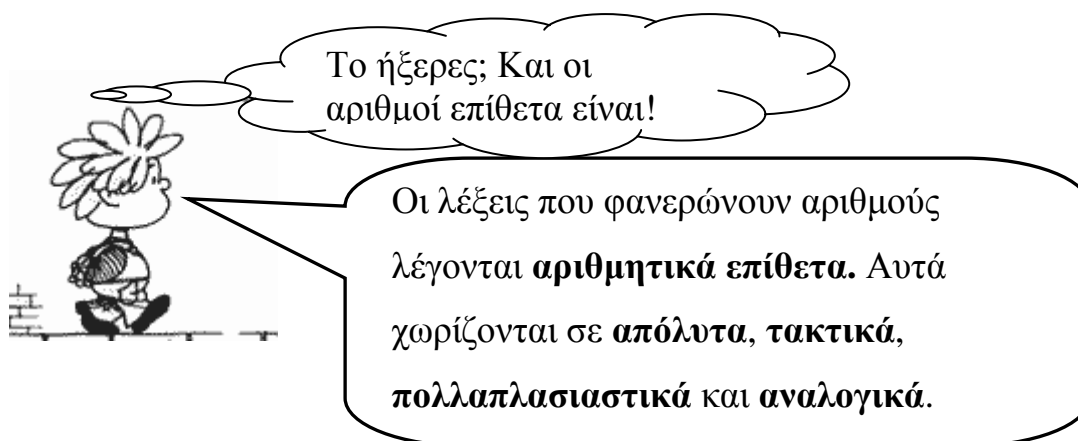
Σου έδωσα το μεγάλο και το ωραίο.

..... παιδί πήδησε μακριά; Μίλα δυνατά.

..... χωριό έχει τους πολλούς κατοίκους;

..... παιδιά μιλάνε; Δε σας αντέχω !

Αριθμητικά Επίθετα

1. Απόλυτα αριθμητικά

- Θέλετε να γράψετε τους **απόλυτους αριθμούς** από το 1 ως το 10;

1	6
2	7
3	8
4	9 εννέα ή εννιά
5	10

- Να γράψετε με γράμματα τους απόλυτους αριθμούς,

Στο σπίτι μου έχω (1) αρουραίο, (1)
μαϊμού κι (1) παγώνι. Στο δωμάτιό μου έχω κρυμμένα
(2) ποντίκια, (3) βατράχια και
(4) σκουλήκια. Σε λίγο θα το κάνω ζωολογικό κήπο.
Και που να το μάθουν οι γονείς μου!!! Γλέντι που έχει να γίνει...

- Πόσες μέρες έχει:

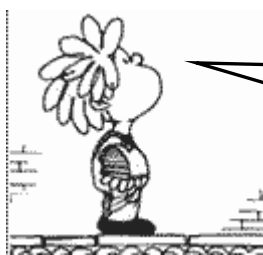
το τριήμερο:

το τετραήμερο:

το πενθήμερο:

το δεκαπενθήμερο:

2. Τακτικά αριθμητικά

Τα **τακτικά αριθμητικά** φανερώνουν τη θέση που παίρνει κάτι σε μια σειρά. π.χ. πρώτο αστέρι, δεύτερο αστέρι, τρίτο αστέρι ...!

Να γράψετε τη σειρά των μηνών

Ιανουάριος: πρώτος	Ιούλιος:
Μάης:	Νοέμβριος:
Φλεβάρης:	Αύγουστος:
Απρίλης:	Οκτώβριος:
Ιούνιος:	Δεκέμβριος:
Μάρτιος:	Σεπτέμβριος:

Έχουμε, όμως, και τα **αριθμητικά ουσιαστικά**. Είναι λέξεις που φανερώνουν πλήθος π.χ. δυάδα, τριάδα, τετράδα κλπ.

- Μαντέψτε πώς λέγονται.

1 ολόκληρο πράγμα	Μια μονάδα
2 ολόκληρα πράγματα	Μια
3 ολόκληρα πράγματα	Μια
4 ολόκληρα πράγματα	Μια
5 ολόκληρα πράγματα	Μια
10 ολόκληρα πράγματα	Μια
12 ολόκληρα πράγματα	Μια
100 ολόκληρα πράγματα	Μια

3. Πολλαπλασιαστικά αριθμητικά

Τα πολλαπλασιαστικά αριθμητικά **επίθετα** φανερώνουν από πόσα απλά μέρη αποτελείται κάτι π.χ. η 25^η Μαρτίου είναι **διπλή** γιορτή, κάθε κουτί ξυλομπογιές έχει από **τριπλά** χρώματα κλπ.

- Θέλετε κι εσείς να φτιάξετε πολλαπλασιαστικά αριθμητικά επίθετα;

Πήρε (3) δόση από το φάρμακο.

Ζήτησε ένα (2) σάντουιτς με λουκάνικο

Έκανε (2) προσπάθεια για να πηδήξει το ποτάμι, αλλά τελικά έπεσε μέσα.

4. Αναλογικά αριθμητικά

Τα αναλογικά αριθμητικά επίθετα φανερώνουν από πόσες φορές ένα ποσό είναι μεγαλύτερο από ένα άλλο π.χ. το 4 είναι **διπλάσιο** του 2 το 9 είναι **τριπλάσιο** του 3

- Ξέρω ότι κουραστήκατε, αλλά ξέρω, επίσης, ότι μπορείτε να φτιάξετε αναλογικά αριθμητικά επίθετα.

Η αίθουσα θεάτρου είναι (10) από μια αίθουσα διδασκαλίας.

Το παράθυρο της κουζίνας είναι (2) από το παράθυρο του δωματίου μου.

Του πήρε (3) ώρα μέχρι να φτάσει στο σπίτι του με τα πόδια.

Μετοχές

Αισθάνομαι κουρασμένος αλλά και χαρούμενος. Ακούστε τι έμαθα, σήμερα!
Οι λέξεις που τελειώνουν σε **-μενος, -μενη, -μένο** δεν είναι επίθετα. Αλλά, επειδή **προέρχονται από ρήματα λέγονται μετοχές** και κλίνονται όπως και τα επίθετα.

- Φτιάξτε μετοχές από τα παρακάτω ρήματα.

δένομαι	δεμένος	δεμένη	δεμένο
χάνομαι			
λύνομαι			
διπλώνομαι			
πληρώνομαι			
στολίζομαι			
ντύνομαι			
λούζομαι			

- Μπορείτε να ξεχωρίσετε τις παρακάτω λέξεις σε επίθετα και μετοχές;

λιωμένος, γλυκός, ωραίος, διορθωμένη, πλούσιες, καινούριο,
όρθιοι, χαλασμένες, χτυπημένα, διψασμένοι

Επίθετα

Μετοχές

- Τώρα που μάθατε τις μετοχές συμπληρώστε τα κενά των προτάσεων με τις μετοχές που λείπουν.

(πληγώνομαι) Το ζώο είναι

(συλλογίζομαι) Το παιδί είναι.....

(διπλώνομαι) Η εφημερίδα είναι

(στολίζομαι) Η τάξη μας είναι

- Προσπαθήστε να μεταφέρετε τις παραπάνω προτάσεις στον πληθυντικό αριθμό.

.....

.....

.....

.....

- Ξέρετε ότι μπορούμε να το γράψουμε διαφορετικά;

έχω ξεχαστεί	είμαι ξεχασμένος
έχεις δικαιολογηθεί	
έχει παραπονεθεί	
έχουμε συγκινηθεί	
έχετε απασχοληθεί	
έχουν αγκαλιαστεί	

Τις μετοχές, όμως, που τελειώνουν σε **-μένος, -μένη, -μένο, τις συναντούμε μόνο στην παθητική φωνή.**

Υπάρχουν λέξεις που τελειώνουν σε **-οντας ή -ώντας**. Είναι κι αυτές μετοχές στην ενεργητική φωνή. Δεν κλίνονται. Φαנερώνουν με ποιο τρόπο έγινε κάτι ή πότε έγινε κάτι, π.χ. Παίζοντας πέρασε η ώρα. Ξημερώνοντας τέλειωσε το πανηγύρι.

Η ενεργητική μετοχή γράφεται με ωμέγα (**-ώντας**) όταν **τονίζεται το 'ο'** π.χ. γελώντας, πηδώντας. Όταν **δεν τονίζεται το 'ο'** γράφεται με όμικρον (**-οντας**) π.χ. τρέχοντας, παίζοντας

- Θέλετε να σχηματίσετε μετοχές σε **-οντας** και **-ώντας**;
Ακολουθήστε τα παραδείγματα.

μιλώ	μιλώντας	ελπίζω	ελπίζοντας
ξεχνώ		στολίζω	
γελώ		μαλώνω	
κυνηγώ		βιδώνω	
βοηθώ		συνεχίζω	
ζητώ		πίνω	

- Θέλετε να συμπληρώσετε τις καταλήξεις των μετοχών που λείπουν;

Περάσαμε την ώρα μας γράφ....., διαβάζ....., και κάν.....
περιπάτους στο κοντινό δάσος. Σιγά σιγά φτάσαμε στην πλατεία
χορεύ....., γελ..... και τραγουδ..... .

- Τώρα προσπαθήστε να μεταφέρετε τις παρακάτω προτάσεις στον πληθυντικό αριθμό.

Ο μαθητής πηγαίνει στο σχολείο τρέχοντας και πηδώντας.

.....

Διαβάζοντας πέρασε η ώρα ευχάριστα.

.....

Ένωθε ωραία παίζοντας στο πάρκο.

.....

Επειδή πιστεύω ότι είσαστε πολύ
έξυπνα παιδιά θα παρατηρήσατε ότι
οι ενεργητικές μετοχές
δεν κλίνονται.

Ρήματα

Ιάσωνα,
τι λέμε
ρήματα;

Οι λέξεις που φανερώνουν τι κάνει κάποιος
ή τι παθαίνει ή σε ποια κατάσταση
βρίσκεται λέγονται ρήματα.

- Μπορείτε να βρείτε και να κυκλώσετε τα ρήματα;

Κάθε πρωί ξυπνώ, ντύνομαι, πίνω το γάλα μου και ξεκινάω για το σχολείο. Μαζί μου ξυπνά και ο φιλαράκος μου, ο αρουραίος. (Σσςς, μην ακούσουν οι γονείς μου!) Ντύνεται, φοράει τα ρούχα του, πλένει τη μουσούδα του και παίρνει το πρωινό του. Μετά παίρνουμε τις σάκες μας και ξεκινούμε για το σχολείο. Στο δρόμο συναντάμε αρκετούς συμμαθητές μας. Τους καλημερίζουμε και συνεχίζουμε μέχρι το σχολείο.

- Θέλετε να γράψετε τα αντίθετα ρήματα;

ανεβαίνω		ανοίγω	
γράφω		μπαίνω	
ξηλώνω		αρχίζω	

- Μπορείτε να φτιάξετε ρήματα από τα παρακάτω ουσιαστικά και επίθετα;

αρχή		φανερός	
κλειδί		ακριβός	
πάγος		κρύος	
ζωγραφιά		ζεστός	

Παιδιά, προσέξτε κάτι!

Τα ρήματα που τελειώνουν σε 'ο' γράφονται πάντοτε με -ω. Ενώ όταν τελειώνουν σε -εις και -ει γράφονται πάντοτε με ει.

Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
α' πρόσωπο	εγώ	πλένω	α' πρόσωπο	εμείς	πλένουμε
β' πρόσωπο	εσύ	πλένεις	β' πρόσωπο	εσείς	πλένετε
γ' πρόσωπο	αυτός	πλένει	γ' πρόσωπο	αυτοί	πλένουν

Έτσι κλίνονται τα ρήματα.

- Εσείς μπορείτε να κλίνετε τα παρακάτω ρήματα;

Ενικός αριθμός	α' πρόσωπο	εγώ	δένω	γράφω	ποτίζω
	β' πρόσωπο	εσύ			
	γ' πρόσωπο	αυτός			
Πληθυντικός αριθμός	α' πρόσωπο	εμείς			
	β' πρόσωπο	εσείς			
	γ' πρόσωπο	αυτοί			

Πρόσεξες, Αλέξανδρε, ότι τα
ρήματα που τελειώνουν σε -ίζω
γράφονται με γιώτα (ι);

Αμέ! Ενώ τα ρήματα που
τελειώνουν σε -ώνω
γράφονται με ωμέγα (ω).

- Παιδιά, θέλετε να συμπληρώσετε τα κενά στα παρακάτω ρήματα;

-ίζω	-ώνω
σκουπ.....	μεγαλ.....
χτεν.....	χαμηλ.....
υπολογ.....	δαγκ.....
καθαρ.....	μαλ.....

- Προσπαθήστε να κλίνετε τα παρακάτω ρήματα

Ενικός αριθμός	α΄ πρόσωπο	εγώ	παγώνω	καθαρίζω	αρχίζω
	β΄ πρόσωπο	εσύ			
	γ΄ πρόσωπο	αυτός			
Πληθυντικός αριθμός	α΄ πρόσωπο	εμείς			
	β΄ πρόσωπο	εσείς			
	γ΄ πρόσωπο	αυτοί			

Ιάσωνα, πρέπει να ξέρεις ότι τα ρήματα που τελειώνουν σε **-αίνω** γράφονται με **-αι**. Εξαιρούνται τα **δένω, μένω, πλένω**.

Ενώ, Γραμματικούλα, τα ρήματα που τελειώνουν σε **-εύω** γράφονται με **ευ**. Εξαιρείται το **κλέβω**.

- Παιδιά, εσείς τώρα προσπαθήστε να συμπληρώσετε τα κενά των ρημάτων

-αίνω	-εύω
ανεβ.....	μαζ.....
μαθ.....	χορ.....
χορτ.....	μαγειρ.....
ζεστ.....	παλ.....

- Προσπαθήστε να κλίνετε τα παρακάτω ρήματα

	α΄ πρόσωπο	εγώ	μπαίνω	πηγαίνω	ψαρεύω
Ενικός αριθμός	β΄ πρόσωπο	εσύ			
	γ΄ πρόσωπο	αυτός			
	α΄ πρόσωπο	εμείς			
Πληθυντικός αριθμός	β΄ πρόσωπο	εσείς			
	γ΄ πρόσωπο	αυτοί			

Χρόνοι των Ρημάτων

1. Παροντικοί χρόνοι: Ενεστώτας και Παρακείμενος

Τα ρήματα έχουν διάφορους τύπους που φανερώνουν πότε γίνεται αυτό που δείχνουν. Αν συμβαίνει τώρα, λέμε στο **παρόν**, αν συνέβηκε πριν, λέμε στο **παρελθόν** κι αν συμβεί αύριο, λέμε στο **μέλλον**. Αυτοί οι τύποι λέγονται **χρόνοι των ρημάτων**.

Σήμερα θα μάθουμε για τον **Ενεστώτα** και τον **Παρακείμενο**. Ο **Ενεστώτας** φανερώνει το **παρόν**, κάτι που γίνεται **τώρα**, ενώ ο **Παρακείμενος** κάτι που έγινε στο **παρελθόν** και **τώρα έχει τελειώσει**.

Ο **Παρακείμενος** σχηματίζεται με το βοηθητικό ρήμα **‘έχω’** π.χ. Εγώ έχω ένα όμορφο ποδήλατο.

- Θέλετε να δείτε πως κλίνονται ο Ενεστώτας και ο Παρακείμενος και να το μάθετε κι εσείς;

	Ενεστώτας		Παρακείμενος	
εγώ	διαβάζ ω	τρέχω	έ χ ω διαβάσει	έχω τρέξει
εσύ	διαβάζ εις		έ χ εις διαβάσει	
αυτός	διαβάζ ει		έ χ ει διαβάσει	
εμείς	διαβάζ ουμε		έ χ ουμε διαβάσει	
εσείς	διαβάζ ετε		έ χ ετε διαβάσει	
αυτοί	διαβάζ ουν		έ χ ουν διαβάσει	

- Για προσπαθήστε τώρα μόνοι σας να κλίνετε τους δύο χρόνους.
Μπορείτε να τα καταφέρετε!

	Ενεστώτας		Παρακείμενος	
εγώ	δένω	κόβω	έχω δέσει	έχω κόψει
εσύ				
αυτός				
εμείς				
εσείς				
αυτοί				

- Θέλετε να μεταφέρετε τις παρακάτω προτάσεις στον πληθυντικό αριθμό;

Ενεστώτας

Κάθε πρωί πηγαίνω στο σχολείο με τα πόδια.

.....

Το πρωί και το βράδυ βουρτσίζει πάντοτε τα δόντια του.

.....

Κάθε Κυριακή πηγαίνω βόλτα με το ποδήλατό μου.

.....

Παρακείμενος

Έχεις κολυμπήσει σε αυτή την παραλία;

.....

Αυτή έχει οδηγήσει και αυτοκίνητο!

.....

Δεν έχω τελειώσει ακόμα τα μαθήματά μου.

.....

2. Παρελθοντικοί Χρόνοι

Παρατατικός

Σήμερα παιδιά, θα μάθουμε για τον **Παρατατικό**.

Ο Παρατατικός φανερώνει κάτι που γινόταν στο παρελθόν συνεχώς.

π.χ. Χτες το πρωί **έπαιζα** μπάλα στο γήπεδο.

Όλο το καλοκαίρι **πήγαινα** κάθε πρωί για μάνιο στη Θάλασσα.

Μαζί με τους φίλους μου **παίρναμε** φόρα και **βουτούσαμε** στο δροσερό νερό.

- Θέλετε να μεταφέρετε τις παρακάτω προτάσεις στον πληθυντικό αριθμό;

Ενεστώτας

Φοράω το μαγιό, **παίρνω** το ποδήλατο και **πηγαίνω** στην παραλία.

.....
Αφήνεις το ποδήλατο, **απλώνεις** την πετσέτα, και **βουτάς** στη θάλασσα.

.....
Πρόσεχε την ορθογραφία για να μην **κάνεις** λάθος.

Παρατατικός

Πήγαινα στο σπίτι, **φορούσα** το μαγιό και **έτρεχα** στην παραλία.

.....
Άφηνες την σάκα κι **έτρεχες** στο ποτάμι για ψάρεμα.

.....
Τον **έπαιρνε** όλο το πρωί στο τηλέφωνο, μα εκείνος δεν το **σήκωνε**.

- Με λίγη προσπάθεια προσπαθήστε να κλίνετε τα παρακάτω ρήματα στον Ενεστώτα και Παρατατικό όπως στα παραδείγματα.

	Ενεστώτας		Παρατατικός	
εγώ	καθα ρίζω	πο τίζω	καθά ριζα	πό τιζα
εσύ	καθα ρίζεις		καθά ριζες	
αυτός	καθα ρίζει		καθά ριζε	
εμείς	καθα ρίζουμε		καθα ρίζαμε	
εσείς	καθα ρίζετε		καθα ρίζατε	
αυτοί	καθα ρίζουν		καθά ριζαν	

	Ενεστώτας		Παρατατικός	
εγώ	γρά φω	τρέ χω	έγρα φα	έτρε χα
εσύ	γρά φεις		έγρα φες	
αυτός	γρά φει		έγρα φε	
εμείς	γρά φουμε		γρά φαμε	
εσείς	γρά φετε		γρά φατε	
αυτοί	γρά φουν		γρά φαν	

Αόριστος

Παιδιά, μάθαμε ότι τον **Παρατατικό** τον χρησιμοποιούμε όταν γίνεται κάτι στο παρελθόν συνεχώς ή με επαναλήψεις.

Υπάρχει, όμως, και ο **Αόριστος** που χρησιμοποιείται **για να δείξει κάτι που έγινε στο παρελθόν σε μια στιγμή (μια φορά)**.

Π.χ. Την Κυριακή **έπαιζα** όλη μέρα. (**Παρατατικός**)

Χτες, μόλις **τέλειωσα** τα μαθήματά μου, **έπαιξα**. (**Αόριστος**)

Μην ξεχνάτε ότι και οι δύο είναι χρόνοι του παρελθόντος.

- Για να δούμε! Μπορείτε να κλείνετε τα ρήματα στον Παρατατικό και Αόριστο όπως στα παραδείγματα;

	Παρατατικός		Αόριστος	
εγώ	έγραφα	έπαιζα	έγραψα	έπαιξα
εσύ	έγραφες		έγραψες	
αυτός	έγραφε		έγραψε	
εμείς	γράφαμε		γράψαμε	
εσείς	γράφατε		γράψατε	
αυτοί	γράφαν		γράψαν	

	Παρατατικός		Αόριστος	
εγώ	γύριζα	φρόντιζα	γύρισα	φρόντισαν
εσύ	γύριζες		γύρισες	
αυτός	γύριζε		γύρισε	
εμείς	γυρίζαμε		γυρίσαμε	
εσείς	γυρίζατε		γυρίσατε	
αυτοί	γυρίζαν		γυρίσαν	

- Αφού μάθατε να ξεχωρίζετε τον Παρατατικό από τον Αόριστο, ενώστε με μια γραμμή την κάθε πρόταση με το χρόνο που ταιριάζει.

Παρατατικός •

- Χτες έπαιζα με τον φίλο μου τον Τάκη στην παραλία.

- Μόλις έφτασα χτύπησα την πόρτα.

- Έφερες το μαγιό σου να πάμε για μπάνιο;

Αόριστος •

- Κάθε πρωί έπαιρνε το ποδήλατο και πήγαινε για ψάρεμα.

- Που γυρίζατε τόσες ώρες μέσα στη ζέστη;

- Δεν φάγανε το μεσημεριανό τους φαγητό ακόμη.

- Τώρα, μεταφέρετε τις παραπάνω προτάσεις από τον ενικό στον πληθυντικό αριθμό και αντίστροφα.

Παρατατικός

.....

.....

.....

Αόριστος

.....

.....

.....

- Για να σας κουράσω λίγο παραπάνω! Μπορείτε να μεταφέρετε το παρακάτω κείμενο στους χρόνους Παρατατικό και Αόριστο; (όπου χρειάζεται κάντε αλλαγές)

Ένα ασπρόμαυρο σκυλάκι πηγαίνει κάθε μέρα για μπάνιο στη θάλασσα. Φοράει το μαγιό του και τα βατραχοπέδιλά του και βουτάει στα βαθιά. Κάποιες φορές βρίσκει το φίλο, τον Ασπρούλη. Μαζί παίζουν όλη την ημέρα και κάνουν τούμπες στο νερό. Αργά το απόγευμα, μαζεύουν τα πράγματά τους και γυρίζουν πίσω στα σπίτια τους για να συναντηθούν και πάλι την άλλη μέρα.

Παρατατικός

Κάθε μέρα

.....

.....

.....

.....

Αόριστος

Χτες το πρωί

.....

.....

.....

.....

Υπερσυντέλικος

Σήμερα παιδιά, θα μάθουμε για τον τρίτο χρόνο του παρελθόντος, τον Υπερσυντέλικο. Ο Υπερσυντέλικος φανερώνει κάτι που έγινε στο παρελθόν και είχε τελειώσει πριν γίνει κάτι άλλο. Σχηματίζεται με το βοηθητικό ρήμα 'έχω' όπως και ο Παρακείμενος και γίνεται 'είχα'.

π.χ. Η μητέρα **είχε μαγειρέψει** πριν φτάσουν στο σπίτι ο παππούς με τη γιαγιά.

- Για να κάνουμε μια προσπάθεια να τον καταλάβουμε καλύτερα.

	Παρακείμενος		Υπερσυντέλικος	
εγώ	έχ ω διαβάσει	έχω τρέξει	είχ α διαβάσει	είχα τρέξει
εσύ	έχ εις διαβάσει		είχ ες διαβάσει	
αυτός	έχ ει διαβάσει		είχ ε διαβάσει	
εμείς	έχ ουμε διαβάσει		είχ αμε διαβάσει	
εσείς	έχ ετε διαβάσει		είχ ατε διαβάσει	
αυτοί	έχ ουν διαβάσει		είχ αν διαβάσει	

	Παρακείμενος		Υπερσυντέλικος	
εγώ	έχ ω γράψει	έχ ω παίξει	είχ α γράψει	είχ α παίξει
εσύ				
αυτός				
εμείς				
εσείς				
αυτοί				

- Μπορείτε να κλίνετε τους τρεις χρόνους του παρελθόντος;

	Παρατατικός	Αόριστος	Υπερσυντέλικος
εγώ	σκούπιζ α	σκούπισ α	είχ α σκουπίσει
εσύ			
αυτός			
εμείς			
εσείς			
αυτοί			

	Παρατατικός	Αόριστος	Υπερσυντέλικος
εγώ	έκοβ α	έκοψ α	είχ α κόψει
εσύ			
αυτός			
εμείς			
εσείς			
αυτοί			

Ας δυσκολέψουμε λίγο τις ασκήσεις. Μπορείτε να μεταφέρετε την πρόταση στους παρελθοντικούς χρόνους;

- Κάθε μέρα παίζω με τους φίλους μου στο πάρκο.

.....

- Αύριο θα πάμε εκδρομή στο Πήλιο.

.....

- Έχεις δει το καινούριο μου ποδήλατο;

.....

Και τώρα το κείμενο!

Ένα συμπαθητικό ψαράκι θέλει να κάνει θαλάσσιο σκι. Μια μέρα παίρνει στα χέρια του μια μικρή σανίδα, δένει ένα κορδόνι και φωνάζει ένα δελφίни να το τραβήξει. Φφσσσς, γλιστρά η σανίδα και το ψαράκι είναι ευτυχισμένο. Πηγαίνει τόσο γρήγορα που η σανίδα πετάει σπίθες.

(Ελενα Σπετσιάλε, Χαρούμενες ώρες, Μίνωας: 1995)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. Μελλοντικοί χρόνοι

Οι Μελλοντικοί χρόνοι

είναι τρεις: ο

Εξακολουθητικός

Μέλλοντας, ο **Στιγμιαίος**

ή Συνοπτικός Μέλλοντας

και ο **Συντελεσμένος**

Μέλλοντας.

- Ο **Εξακολουθητικός Μέλλοντας** φανερώνει κάτι που **θα γίνεται στο μέλλον συνέχεια ή με επαναλήψεις** π.χ. αύριο το απόγευμα θα δουλεύω
- Ο **Στιγμιαίος ή Συνοπτικός Μέλλοντας** δείχνει κάτι που **θα γίνει στο μέλλον σε μια στιγμή**, π.χ. αύριο θα ξυπνήσω νωρίς
- Ο **Συντελεσμένος Μέλλοντας** δείχνει κάτι που **θα έχει τελειώσει στο μέλλον πριν αρχίσει κάτι άλλο**, π.χ. Μέχρι να έρθεις θα έχω διαβάσει τα μαθήματά μου.

- Για να δούμε πως σχηματίζονται οι μελλοντικοί χρόνοι.

	Εξακολουθητικός μέλλοντας	Στιγμιαίος ή Συνοπτικός μέλλοντας	Συντελεσμένος μέλλοντας
εγώ	θα κόβ ω	θα κόψ ω	θα έχ ω κόψει
εσύ	θα κόβ εις	θα κόψ εις	θα έχ εις κόψει
αυτός	θα κόβ ει	θα κόψ ει	θα έχ ει κόψει
εμείς	θα κόβ ουμε	θα κόψ ουμε	θα έχ ουμε κόψει
εσείς	θα κόβ ετε	θα κόψ ετε	θα έχ ετε κόψει
αυτοί	θα κόβ ουν	θα κόψ ουν	θα έχ ουν κόψει

- Σειρά σας τώρα να προσπαθήσετε κι εσείς.

	Εξακολουθητικός μέλλοντας	Στιγμιαίος ή Συνοπτικός μέλλοντας	Συντελεσμένος μέλλοντας
εγώ	θα γράφω	θα γράψω	θα έχω γράψει
εσύ			
αυτός			
εμείς			
εσείς			
αυτοί			

	Εξακολουθητικός μέλλοντας	Στιγμιαίος ή Συνοπτικός μέλλοντας	Συντελεσμένος μέλλοντας
εγώ	θα τρέχω	θα τρέξω	θα έχω τρέξει
εσύ			
αυτός			
εμείς			
εσείς			
αυτοί			

Ας δυσκολέψουμε λίγο τις ασκήσεις. Μπορείτε να μεταφέρετε την πρόταση σε όλους τους μελλοντικούς χρόνους;

Ενεστώτας

Κάθε πρωί ξυπνώ, ντύνομαι, πίνω το γάλα μου, παίρνω τη σάκα μου και ξεκινώ για το σχολείο. Ουφ, τι βαρετό πράγμα!

Εξακολουθητικός μέλλοντας

Όταν θα ανοίξουν τα σχολεία κάθε πρωί

.....

.....

Στιγμιαίος ή Συνοπτικός μέλλοντας

Αύριο το πρωί

.....

.....

Συντελεσμένος μέλλοντας

Αύριο το πρωί, μέχρι να φτάσεις στη δουλειά, εγώ θα έχω

.....

.....

Μην ξεχνάτε, σειρά τώρα, έχει το κείμενο! Μπορείτε να το μεταφέρετε στους μελλοντικούς χρόνους;

Ο ήλιος ξεπροβάλλει σιγά σιγά πάνω από την κορυφή του βουνού και οι ακτίνες του ζεσταίνουν τη γη. Τα ζώα, τα πουλιά και τα έντομα ξεκινούν την περιπλάνησή τους σε γη και ουρανό για να αναζητήσουν την τροφή τους. Οι μέλισσες πετούν από λουλούδι σε λουλούδι ψάχνοντας για νέκταρ. Κάποια είναι τυχερά και βρίσκουν την τροφή τους, κάποια όχι. Όμως ο αγώνας για την καθημερινή αναζήτηση τροφής είναι δύσκολος. Αρκετά από αυτά όχι μόνο δεν βρίσκουν τροφή, αλλά τα ίδια γίνονται τροφή για τ' άλλα ζώα. Είναι ένας κύκλος που δε τελειώνει ποτέ.

(Ελενα Σπετσιάλε, Χαρούμενες ώρες, Μίνωας; 1995, διασκευή)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....